

**Národní zpráva Energetického regulačního
úřadu o elektroenergetice a plynárenství
v České republice za rok 2013**

červenec 2014

Seznam nejpoužívanějších zkratek

ČR	Česká republika
ERÚ	Energetický regulační úřad
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
ČEPS	český provozovatel přenosové soustavy
OTE	operátor trhu
PXE	Power Exchange Central Europe, a. s
EEX	Lipská energetická burza
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěž
PPS	provozovatel přenosové (elektro) anebo přepravní (plyn) soustavy
PDS	provozovatel distribuční soustavy
MC	market coupling
PCI	projekty společného zájmu
CEER	Rada evropských energetických regulátorů
ACER	Agentura pro spolupráci energetických regulátorů
region CEE	region střední a východní Evropy
EU	Evropská unie
VVN	velmi vysoké napětí
VN	vysoké napětí
NN	nízké napětí
EZ	energetický zákon
REMIT	nařízení o integritě a transparentnosti velkoobchodního trhu s energií
OZE	obnovitelné zdroje energie

Obsah

1.	Úvod	3
2.	Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem	4
3.	Elektřina.....	5
3.1.	Regulace sítí	6
3.1.1	Unbundling.....	6
3.1.2	Fungování z technického hlediska	6
3.1.3	Síťové tarify uplatňované za propojení a přístup	7
3.1.4	Přeshraniční problematika.....	8
3.1.5	Soulad s dalšími právními předpisy (compliance)	16
3.2.	Prosazování hospodářské soutěže.....	18
3.2.1	Velkoobchodní trhy.....	18
3.2.2	Maloobchodní trhy	20
4.	Plyn.....	23
4.1.	Regulace sítí	23
4.1.1.	Unbundling.....	23
4.1.2	Fungování z technického hlediska	24
4.1.3	Síťové tarify a tarify LNG (zkapalněný zemní plyn) uplatňované za připojení a přístup.....	26
4.1.4	Přeshraniční problematika.....	28
4.1.5	Soulad s právními předpisy (compliance)	30
4.2	Prosazování hospodářské soutěže.....	31
4.2.1	Velkoobchodní trhy.....	31
4.2.2	Maloobchodní trhy	32
4.2.3	Doporučení k cenám dodávek, provádění šetření a uplatňování opatření k prosazování efektivní hospodářské soutěže	36
5.	Ochrana spotřebitele a řešení sporů v elektroenergetice a plynárenství.....	38
5.1	Ochrana spotřebitele	38
5.2	Řešení sporů	39

1. Úvod

Česká republika prostřednictvím Energetického regulačního úřadu (dále též ERÚ nebo úřad) již po desáté předkládá Evropské komisi Národní zprávu o elektroenergetice a plynárenství, a plní tak vykazovací a oznamovací povinnost, jak ji stanovují příslušné směrnice a nařízení.

Činnost Energetického regulačního úřadu se odvíjela od zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (dále též energetického zákona nebo EZ), do něhož Česká republika promítla příslušná ustanovení třetího energetického balíčku. V průběhu roku byla připravována novela energetického zákona, jejíž potřeba byla mezi jiným vyvolána novou evropskou legislativou (zejména Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti) a nutností posílit ochranu zájmů zákazníků a spotřebitelů, která je jedním z hlavních směrů činnosti úřadu.

Úřad v uplynulém období učinil řadu kroků s cílem omezit růst cen energií a snížit tak finanční zátěž konečných spotřebitelů. Jednalo se zejména o opatření zaměřená na omezení finanční podpory obnovitelných zdrojů energie a stanovení maximální výše příspěvku koncových zákazníků na tyto zdroje.

V souvislosti s implementací nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1227/2011 (REMIT) se v roce 2013 úřad zapojil do přípravy návrhu zákona o integritě a transparentnosti velkoobchodního trhu s energií, jehož cílem je zajištění fungující hospodářské soutěže na velkoobchodních trzích s energií. Zákon mj. upravuje vybrané otázky spolupráce úřadu s Agenturou pro spolupráci energetických regulátorů a regulačními orgány členských států Evropské unie.

V oblasti regionálních iniciativ se Energetický regulační úřad aktivně zapojil do integrace denních trhů s elektřinou. Vedle market couplingu v regionu sedmi zemí střední a východní Evropy se v centru zájmu úřadu nacházel užší česko-slovensko-maďarský market coupling s perspektivou připojení Rumunska v roce 2014. Značnou pozornost musela Česká republika i nadále věnovat problematice neplánovaných kruhových toků, které ohrožují bezpečnost soustavy a komplikují proces vytváření společného trhu. Na bilaterální úrovni bylo dosaženo dohody mezi českým a německým operátorem přenosové soustavy o vybudování transformátorů s posunutou fází, které by měly ochránit českou přenosovou soustavu právě před neplánovanými toky.

Česká republika se rovněž aktivně zapojila do diskusí o nové podobě regionálního trhu s plynem. Klíčovým projektem byl, vzhledem k posílení bezpečnosti dodávek plynu ve střední Evropě a diverzifikaci zdrojů, vysokotlaký plynovod Gazela, který byl připojen k přepravní soustavě NET4GAS, s. r. o.

S cílem posílit spolupráci národních regulátorů zemí Visegrádského regionu v zájmu prohloubení transparentního regulačního prostředí a zvýšení ochrany zákazníků se z iniciativy úřadu uskutečnilo v červnu roku 2013 setkání představitelů čtyř regulačních orgánů v Praze. Účastníci setkání se dohodli na vytvoření permanentní funkční platformy pro výměnu zkušeností a konzultace a s tímto cílem podepsali v Budapešti v listopadu 2013 Společné prohlášení.

V uplynulém roce také Energetický regulační úřad udělil provozovateli přepravní soustavy NET4GAS, s. r. o., který si zvolil model nezávislého provozovatele (ITO), certifikát nezávislosti. (Provozovateli přenosové soustavy ČEPS a. s., který je plně vlastnický odděleným subjektem, byl certifikát nezávislosti udělen již v roce 2012).

2. Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem

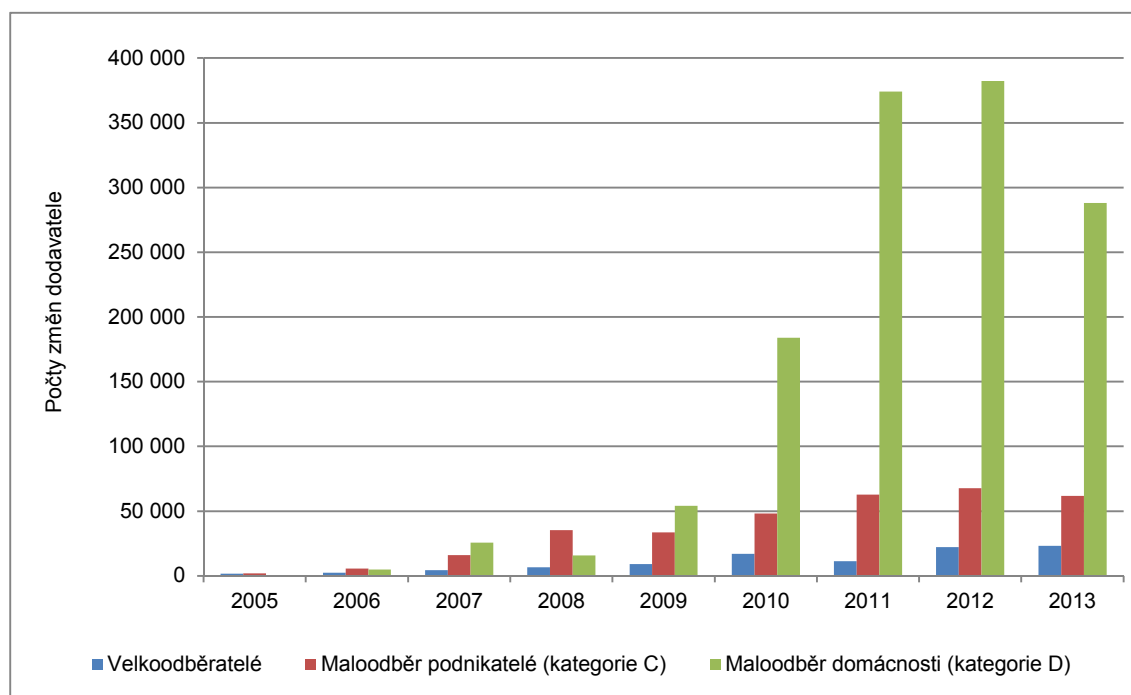
Otevřený trh s elektřinou zaznamenal v roce 2013 značné změny, zejména v oblasti změn dodavatele, jejichž počet byl ve srovnání s předchozím rekordním obdobím poněkud nižší. Zatímco v předešlých letech se obchodní společnosti při získávání zákazníků opíraly zejména o podomní prodej, nově začaly k růstu na trhu s energií používat i jiné nástroje, například reklamní kampaně, účast v hromadných elektronických aukcích pro skupiny zákazníků nebo akvizice slabších konkurentů. Pokud jde o integraci velkoobchodního trhu s elektřinou, k úspěšně probíhajícímu projektu propojování denních trhů s elektřinou České republiky, Slovenska a Maďarska (česko-slovensko-maďarský market coupling, dále též CZ-SK-HU MC) se s perspektivou budoucí účasti připojily také Rumunsko a Polsko. Významným krokem na trhu s elektřinou bylo rovněž zrušení provozní podpory obnovitelných zdrojů energie uvedených do provozu počínaje rokem 2014.

Pokud jde o trh s plynem, uplynulém roce došlo k významným změnám ve vlastnické struktuře některých plynárenských společností. Vzhledem k nasycenosti maloobchodního trhu nebyl ve srovnání s rokem 2012 zaznamenán tak výrazný nárůst nových obchodníků. V porovnání s předchozím obdobím došlo ke snížení počtu změn dodavatele, noví obchodníci nezískávali zákazníky tak snadno jako na počátku liberalizace trhu s plynem, a to z důvodu, že zákazníci, kteří nebyli spokojeni se svým dodavatelem, provedli změnu již dříve. Vzhledem k nekalým praktikám spojeným s podomním prodejem byla tato forma prodeje v některých městech a obcích zakázána. V oblasti integrace velkoobchodního trhu měla přednostní význam spolupráce s polským regulačním úřadem ve věci projektu polsko-českého plynovodu Stork II. Energetický regulační úřad se aktivně podílel rovněž na řešení problematiky regionálních projektů s cílem vytvořit obchodní region v rámci několika zemí. Pro Českou republiku má největší relevantnost projekt integrace na bázi zemí Visegrádské 4 a projekt Central East Europe Trading Region (dále též CEETR).

3. Elektřina

V roce 2013 se snížil počet změn dodavatele elektrické energie přibližně o 100 tisíc, což představuje přibližně pětinový pokles. Zatímco v roce 2011 změnilo svého dodavatele elektřiny 449 tisíc odběratelů a o rok později 473 tisíc odběratelů, v roce 2013 to bylo již jen 374 tisíc zákazníků. Stav lze odvozovat od komplikací ve formě vysokých sankcí, kterým čelí zákazníci při odstoupení od smluv na dobu určitou. Detailní pohled ukazuje, že pokles změn se týká především domácností. Meziroční zvýšení převodů odběrných míst k jinému dodavateli bylo zaznamenáno pouze v segmentu firemních velkoodběratelů. Vývoj počtu změn dodavatelů elektřiny je zobrazen v grafu 1.

Graf 1: Roční změny dodavatele u hlavních kategorií

Zdroj: OTE, a. s.

Energetický regulační úřad na svých internetových stránkách zveřejňoval průběžně informace, které mohou sloužit pro kvalifikovaný výběr dodavatele. Informoval zde nejen o možnostech a postupech při změně dodavatele elektřiny, struktuře nabízených služeb a cenách dodavatelů prostřednictvím interaktivního kalkulátoru cen elektřiny, ale i o reakcích z liberalizovaného trhu. Kalkulátor elektřiny patřil v průběhu roku 2013 k nejnavštěvovanějším aplikacím na internetových stránkách ERÚ. Zatímco v předchozích letech byla většina změn dodavatele elektřiny způsobena přechodem zákazníků od původních dodavatelů vertikálně integrovaných společností k alternativním dodavatelům, v posledních letech byl již trh natolik likvidní, že hlavní důvod změny dodavatele nebylo možné jednoznačně charakterizovat. V zásadě se zákazníci řídili nejnižší cenou.

U cen elektřiny došlo na základě aktivní snahy ERÚ k zákonnému zafixování maximální ceny na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů.

Na hladině nízkého napětí byla pro kategorii C (maloodběr podnikatelé) a pro kategorii D (domácnosti) pro rok 2013 zachována struktura tarifních sazeb včetně podmínek pro jejich přiznání jako v roce 2012. Doplněny byly speciální tarify pro elektromobily.

Nabídkové ceny silové elektřiny byly ze strany dodavatelů většinou upravovány jedenkrát za rok, tj. k 1. lednu nového kalendářního roku. Někteří dodavatelé také nabízejí produkt, kdy se nabídková cena silové elektřiny i pro malé odběratele v průběhu roku odvíjí od ceny elektřiny na energetických burzách, případně nabízejí výhodnější cenu při uzavření smlouvy s obchodníkem na společnou dodávku elektřiny a plynu.

3.1. Regulace sítí

3.1.1 Unbundling

Provozovatel přenosové soustavy, ČEPS, a. s., byl již dne 3. září 2009 plně vlastnický oddělen od výrobců i distributorů elektrické energie, což již v roce 2012 ERÚ potvrdil udělením certifikátu nezávislosti.

Pokud jde o unbundling provozovatelů distribučních soustav, čl. 26 směrnice 2009/72/ES, byl novelou EZ již v předchozím období implementován prostřednictvím ustanovení § 25a a § 11 odst. 1 písm. m).

3.1.2 Fungování z technického hlediska

Práva a povinnosti výrobce, včetně výrobce z obnovitelných zdrojů, jsou definována v § 23 EZ. V souladu s odst. 1 písm. a) uvedeného paragrafu má každý výrobce právo připojit své zařízení k elektrizační soustavě, pokud splňuje podmínky připojení a obchodní podmínky. Zároveň má právo podle § 23 odst. 1 písm. b) a c) EZ dodávat elektřinu ostatním účastníkům trhu, do jiných států, nebo pro vlastní spotřebu.

Právo na výplatu podpory výrobcům elektřiny z obnovitelných zdrojů je dáno zákonem č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon určuje formu podpory pro konkrétní druh zdroje, případně pro velikost instalovaného výkonu. V roce 2013 nabyla zákonem č. 310/2013 Sb. platnosti novela zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, s účinností některých ustanovení od 2. října 2013 resp. 31. prosince 2013. V této souvislosti došlo k dílčím změnám systému vyplácení podpory, byla zastavena provozní podpora nových obnovitelných zdrojů energie a stanovena maximální výše příspěvku koncových zákazníků na obnovitelné zdroje

V důsledku vydání nového zákona a změnou systému bylo nezbytné připravit novou metodiku regulace, která byla zakotvena v nové vyhlášce č. 436/2013 Sb. o způsobu regulace cen a postupech pro regulaci cen v elektroenergetice a teplárenství a o změně vyhlášky č. 140/2009 Sb., o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, ve znění pozdějších předpisů, která nahradila v elektroenergetice vyhlášku č. 140/2009 Sb. o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, ve znění pozdějších předpisů.

Zodpovědnost za regulační energii nese společnost ČEPS, a. s., která zajišťuje kvalitu a spolehlivost dodávky elektřiny na úrovni přenosové soustavy pomocí systémových služeb. Finanční prostředky pro zajištění těchto služeb jsou hrazeny formou regulovaného příspěvku v ceně za spotřebované množství elektřiny konečnými zákazníky.

V oblasti kvality dodávek elektřiny byla činnost ERÚ zaměřena na přípravu podkladů pro nastavení regulace kvality elektřiny na IV. regulační období. Současně byly nastaveny ukazatele kvality a jejich parametry na následující regulační rok 2014 pro oblast distribuce elektřiny. Cílem regulace kvality je snižování počtů a doby trvání přerušení distribuce elektřiny.

Úřad se dále zaměřil na sledování dodržování standardů kvality dodávek elektřiny předepsaných vyhláškou č. 540/2005 Sb., o kvalitě dodávek elektřiny a souvisejících služeb v elektroenergetice, ve znění pozdějších předpisů. Výsledky sledování budou využity pro budoucí úpravu vyhlášky ve smyslu zpřísnění předepsaných limitů či zavedení přesnějších standardů a především pro nastavení parametrů motivační regulace kvality. Zároveň došlo poprvé v historii k auditu dat zasílaných v souvislosti s touto vyhláškou.

V souvislosti se sledováním kvality a dodávek elektřiny byl rok 2013 z pohledu mimořádných stavů nepříznivý. Došlo k nárůstu neplánovaných přerušení dodávek elektřiny z důvodu poruch způsobených nepříznivými povětrnostními podmínkami, které zaznamenali provozovatelé distribučních soustav především v červenci a srpnu v důsledku bouřek a silných a vytrvalých dešťů a v prosinci jako následek vichřice a námraz. Navíc v červnu roku 2013 byla velká část území ČR postižena povodní, což mělo za následek vyhlášení stavu nouze na celém území hlavního města Prahy, dále na území okresu Mělník, Litoměřice, Ústí nad Labem a Děčín. Uvedené události měly vliv na navýšení hodnot ukazatelů nepřetržitosti, které oproti předcházejícím letům dosáhly vyšších hodnot.

3.1.3 Sít'ové tarify uplatňované za propojení a přístup

Energetický regulační úřad v souladu s EZ a vyhláškou č. 436/2013 Sb. o způsobu regulace cen a postupech pro regulaci cen v elektroenergetice a teplárenství a o změně vyhlášky č. 140/2009 Sb., o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje každoročně ceny regulovaných služeb, souvisejících s dodávkou elektřiny. Jejich výši zásadně ovlivňuje především výše celkové spotřeby, cena silové elektřiny pro krytí ztrát v sítích, sjednaná hodnota rezervované kapacity, inflační faktory a v neposlední řadě i nárůst výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie.

Ceny za služby sítí se skládají z ceny za přenosové a distribuční služby, které jsou dále rozděleny na cenu za použití sítí vztaženou na jednotku odebraného množství elektřiny a cenu za rezervovanou kapacitu sítí stanovenou jako fixní měsíční poplatek.

Cenu za použití sítí přenosové soustavy ovlivňuje výše ztrát v přenosové soustavě a cena silové elektřiny na krytí těchto ztrát. Předpokládaná výše ztrát meziročně vzrostla téměř o 19 procent, a to zejména vlivem neplánovaných přeshraničních toků energie, zároveň tuto cenu příznivě ovlivnil pokles ceny silové elektřiny na krytí ztrát o 9,51 procenta. Výsledkem obou vlivů pak byl nárůst ceny za použití sítí přenosové soustavy o 11,63 procenta. Cena za rezervaci kapacity přenosové sítě meziročně vzrostla o 2,95 procenta.

Obdobně jako u přenosu, tak i u distribuce slouží cena za použití sítí ke krytí ztrát v sítích. Její výše byla pro rok 2013 rovněž příznivě ovlivněna poklesem ceny silové elektřiny, nicméně oproti tomuto poklesu působilo znovuzavedení příspěvku na decentrální výrobu. Tento vliv měl na jednotlivé napěťové hladiny různý dopad. Proto cena za použití sítí na hladině VVN vzrostla meziročně o 4,08 procenta, na hladině VN poklesla cena o 3,04 procenta v porovnání s cenami v roce 2012. Ceny za rezervovanou kapacitu na jednotlivých napěťových hladinách jsou především ovlivněny sjednanými technickými hodnotami rezervované kapacity, velikostí investic na příslušné napěťové hladině a cenou za rezervaci kapacity na úrovni nadřazené přenosové soustavy. Jednotková cena za rezervovanou kapacitu v hodnoceném roce na hladině VVN vzrostla o 2,49 procenta, na hladině VN došlo k meziročnímu nárůstu této ceny o 2,85 procenta.

Mezi ceny distribuce elektřiny patří i regulovaná cena na krytí nákladů spojených s podporou elektřiny z obnovitelných zdrojů, vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla a druhotných zdrojů (dále jen „cena za podporované zdroje“). Vzhledem k nárůstu předpokládaných nákladů na podporované zdroje v roce 2013 na 44,44 mld. Kč, a tedy

meziročnímu nárůstu nákladů na podporované zdroje o 27,21 procenta, vycházela původně cena podporovaných zdrojů na 788,91 Kč/MWh. Meziroční nárůst nákladů na podporované zdroje byl způsoben především plánovaným vysokým objemem výroby elektřiny ve fotovoltaických elektrárnách, ale i v bioplynových stanicích, zdrojích spalujících biomasu a větrných elektrárnách. Díky dotaci ze státního rozpočtu ve výši 11,6 mld. Kč však došlo ke snížení původně vypočtené ceny na 583 Kč/MWh, což znamená meziroční nárůst o 39,1 procenta. Tato položka měla však i nadále značný podíl na celkovém růstu regulovaných složek ceny.

Cena za poskytování systémových služeb je účtována provozovatelem přenosové soustavy (dále též PPS). Systémové služby slouží k zajištění elektrizačního systému České republiky (dále též ČR) a vyrovnávání výkonové bilance mezi výrobou elektřiny a její spotřebou. Tyto služby zajišťuje PPS zejména prostřednictvím nákupu tzv. podpůrných služeb. Cena za systémové služby díky výhodnějšímu nákupu a optimalizaci skladby jednotlivých druhů podpůrných služeb meziročně klesla o 8,2 procenta na hodnotu 132,19 Kč/MWh.

Pokud se týká podmínek připojení, v roce 2013 nedošlo k žádným změnám. Podmínky připojení nového odběratele a výrobce elektřiny k distribuční nebo přenosové soustavě včetně způsobu výpočtu podílu nákladů žadatele spojených s připojením a se zajištěním požadovaného příkonu jsou vymezeny vyhláškou ERÚ č. 51/2006 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě, ve znění pozdějších předpisů. Vlastní technické podmínky připojení jsou definovány v pravidlech provozování přenosové resp. distribuční soustavy.

Za účelem zamezení vzájemných subvencí (křížových dotací) je zajištěno nastavení regulačního výkaznictví, které po účetním a právním unbundlingu stanovuje striktní vykazování přímo přiřaditelných nákladů k jednotlivým regulovaným činnostem. V rámci sekundární legislativy ERÚ rovněž nastavuje alokační klíče pro rozdělení režijních nákladů pro společnosti, které zabezpečují více regulovaných činností.

3.1.4 Přeshraniční problematika

Přístup k přeshraniční infrastruktuře

Elektrizační soustava ČR je synchronně propojena se zbytkem kontinentální Evropy (dříve systém UCTE). Přeshraniční propojení existuje se všemi sousedními státy, tj. s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem a celkem pěti přenosovými soustavami – 50Hertz a TenneT (Německo), PSE (Polsko), SEPS (Slovensko) a APG (Rakousko). Přenosové kapacity na příslušných přeshraničních profilech jsou přidělovány na základě koordinovaného výpočtu v rámci regionu střední a východní Evropy (Central Eastern Europe – dále též CEE),¹ do něhož patří vedle sousedních států ještě Slovinsko a Maďarsko.

Koordinované přidělování kapacit na celý následující rok a měsíc (tzv. roční a měsíční kapacity) a na jednotlivé obchodní hodiny následujícího dne (tzv. denní kapacity) je organizováno společností Central Allocation Office (CAO), která je dceřinou společností všech osmi regionálních provozovatelů PS. Přidělování kapacit probíhá podle Pravidel pro koordinovanou aukci přenosových kapacit v regionu CEE (tzv. aukční pravidla²), která fakticky stanovují podmínky pro přístup k přeshraniční infrastruktuře ve smyslu čl. 37 odst. 6

¹ Regiony pro koordinované řízení přetížení jsou definovány v bodu 3.2 přílohy I nařízení (ES) č. 714/2009.

² Pravidla pro koordinované aukce přenosových kapacit v regionu střední a východní Evropy (Rules for Coordinated Auction of Transmission Capacity in the CEE-Region), dostupné na webových stránkách CAO, http://central-ao.com/images/uploads/Auctions2014/20131009_Auction_Rules.pdf.

písm. c) směrnice č. 2009/72/ES. Pravidla provozování přenosové sítě, které schvaluje úřad, na tato aukční pravidla odkazují. Neformální koordinované posuzování aukčních pravidel probíhá prostřednictvím regionálního koordinačního výboru regionu CEE. Výše popsaný způsob přidělování kapacit je uplatňován na přeshraničních profilech s přenosovými soustavami 50Hertz, TenneT, PSE a APG. Na profilu se Slovenskem je využíván odlišný způsob přidělování přeshraničních kapacit, který je popsán níže.

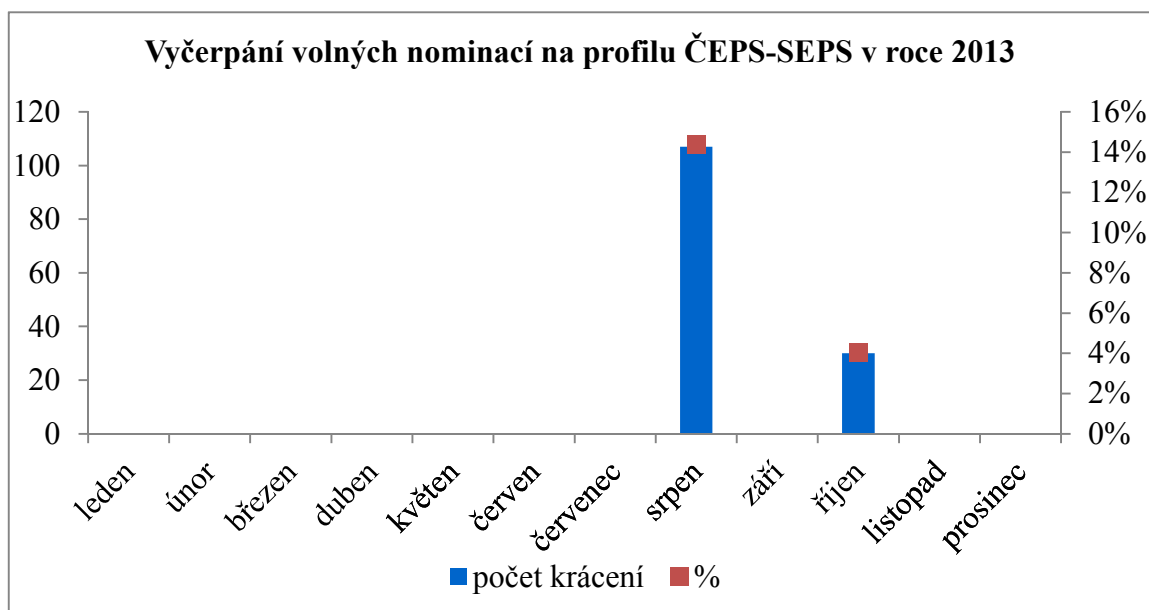
Aukční pravidla jsou plně v souladu s čl. 16 nařízení (ES) č. 714/2009, zejména umožňují tzv. netting, tedy úplné uspokojení požadavků na přenos v opačných směrech. V souladu s trendem používat rezervaci dlouhodobých přenosových kapacit zejména jako ochranu proti cenovým výkyvům (tedy tzv. hedging) jsou dlouhodobá přenosová práva přidělována s možností nevyužití a následného předprodeje v denní aukci (princip tzv. Use It Or Sell It – UIOSI). Tento přístup je v souladu s cílovým modelem pro elektroenergetiku.

Kapacity na hranici se Slovenskem (profil se SEPS) jsou přidělovány v odlišném režimu. Dlouhodobé nominace bez nutnosti samostatně rezervovat přeshraniční přenosovou kapacitu mohou účastníci trhu podávat až do doby dva dny před uskutečněním přeshraničního přenosu. Takto využitá přenosová kapacita je zdarma. V případě, že celkový objem nominací přesáhne kapacitu vyhrazenou pro dlouhodobý časový rámec, jsou všechny nominace zrušeny a veškerá dostupná přeshraniční kapacita je uvolněna pro implicitní alokaci na následující den prostřednictvím market couplingu (dále též MC) se Slovenskem a Maďarskem.

Vzhledem k historickému propojení přenosových soustav České republiky a Slovenska je na přeshraničním profilu se SEPS k dispozici vysoká přenosová kapacita a dochází tedy k pouze k omezenému výskytu obchodního přetížení. Vzhledem k tomu nelze profil ČEPS-SEPS označit za strukturálně přetížený ve smyslu bodu 1.4 přílohy I nařízení (ES) č. 714/2009. Tento předpoklad je potvrzován nízkým výskytem krácení dlouhodobých nominací a také vysokou mírou cenové konvergence mezi krátkodobými trhy v ČR a na Slovensku (viz níže). V případě výskytu přetížení jsou kapacity přidělovány nediskriminačním způsobem – implicitní aukcí v režimu na jednotlivé obchodní hodiny následujícího dne. Energetický regulační úřad tedy považuje postup pro řízení přetížení uplatňovaný na hranici se Slovenskem za plně v souladu s čl. 16 a přílohou I nařízení (ES) č. 714/2009.

V roce 2013 došlo ke krácení dlouhodobých nominací pouze v 1,56 procentech případů. To představuje snížení o téměř 6 procent oproti předešlému roku. Výskyt krácení nominací byl v roce 2013 spojen s plánovanými odstávkami vedení, které vedou ke snížení dostupné přenosové kapacity. Distribuce případů krácení v jednotlivých měsících roku 2013 je znázorněna v grafu č. 2. Energetický regulační úřad situaci průběžně monitoruje a v případě vzniku strukturálního přetížení na česko-slovenském profilu je připraven iniciovat zavedení adekvátní metody řízení přetížení.

Graf 2: Vyčerpání volných nominací na profilu ČEPS-SEPS v roce 2013

Zdroj: ČEPS, a. s.

Vnitrodenní přenosové kapacity jsou na všech přeshraničních profilech přidělovány podle pořadí zadání požadavku průběžnou formou (tzv. first come first served) až do vyčerpání dostupné kapacity. Koordinované přidělování kapacit pro všechny přeshraniční profily organizuje společnost ČEPS, a. s. Stávající systém neumožňuje zpoplatnění, a tedy ani efektivní ocenění omezených přenosových kapacit. Na profilu se SEPS je od r. 2012 vnitrodenní přenosová kapacita přidělována na jednotlivé obchodní hodiny. Na ostatních profilech je přenosová kapacita přidělována v šesti čtyřhodinových úsecích (tzv. seancích).

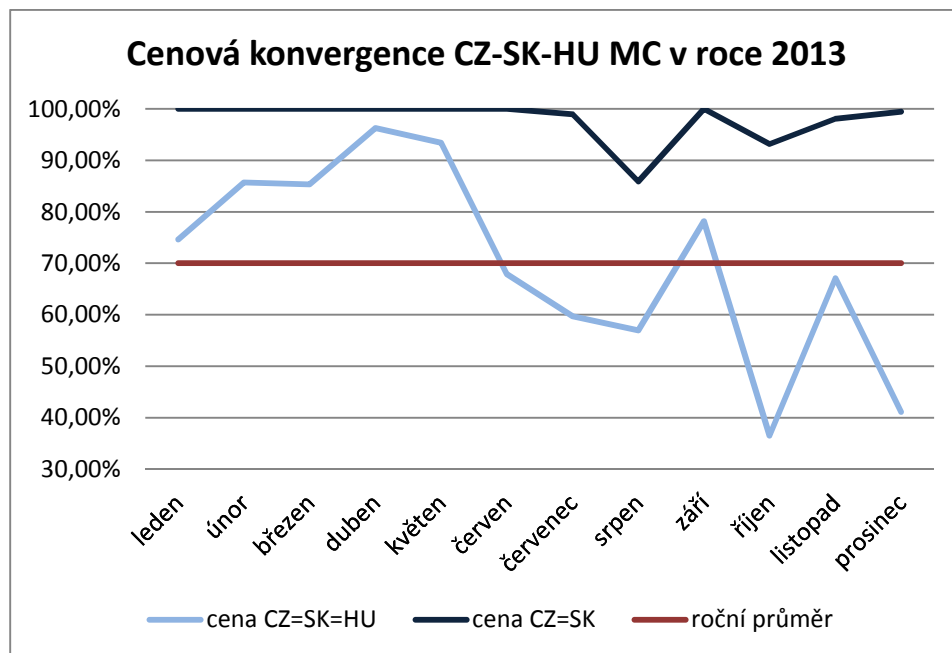
Přenosové kapacity na hranicích se Slovenskem jsou již od roku 2010 přidělovány formou implicitní aukce prostřednictvím MC. V roce 2013 úspěšně pokračoval MC denních trhů v ČR, na Slovensku a v Maďarsku (CZ-SK-HU MC).

V průběhu roku 2013 probíhala práce na rozšíření CZ-SK-HU MC o další země, konkrétně o Polsko a Rumunsko. Z důvodu nekompatibility mezi obchodním řešením aplikovaným v Polsku a existujícím projektem CZ-SK-HU MC bylo rozhodnuto, že k zavedení implicitní alokace denních kapacit na polských profilech bude přikročeno až při realizaci projektu market couplingu v celém regionu CEE. Polská strana nicméně zůstala členem projektu se statutem pozorovatele. Z druhé strany aktivity podniknuté v roce 2013 k rozšíření CZ-SK-HU MC o Rumunsko lze hodnotit jako úspěšné a spuštění rozšířeného projektu je plánováno na IV. čtvrtletí roku 2014 (4M MC projekt).

Alokace přenosových kapacit prostřednictvím energetických burz (tj. implicitní alokace) má oproti explicitní alokaci, která probíhá na ostatních přeshraničních profilech, značné výhody. Účastníci trhu nejsou především vystaveni riziku pramenícímu z odděleného získávání komodity a kapacity pro její přepravu. Nemůže se stát, že by obchodník získal silovou elektřinu, ale chyběla by mu přenosová kapacita pro její vývoz nebo naopak. Přeshraniční výměna je také při použití implicitní alokace vždy realizována ve směru cenového spádu, což umožňuje nejehospodárnější aktivaci zdrojů a maximalizaci společenského užitku. Důležitým ukazatelem úspěšnosti implicitní alokace je výskyt totožných cen na zúčastněných krátkodobých trzích, tzv. cenová konvergence. Ta dosahovala v ČR, na Slovensku a v Maďarsku v roce 2013 v průměru 70 procent. Pokud se vezme v úvahu cena pouze v ČR a na Slovensku, je tento ukazatel ještě vyšší a dosahuje téměř 98 procent. Oproti roku 2012 došlo ke snížení cenové konvergence v rámci všech tří trhů

o 8 procent. Výrazný pokles cenové konvergence je patrný zejména ve druhé polovině loňského roku.

Graf 3: Cenová konvergence CZ-SK-HU MC v roce 2013

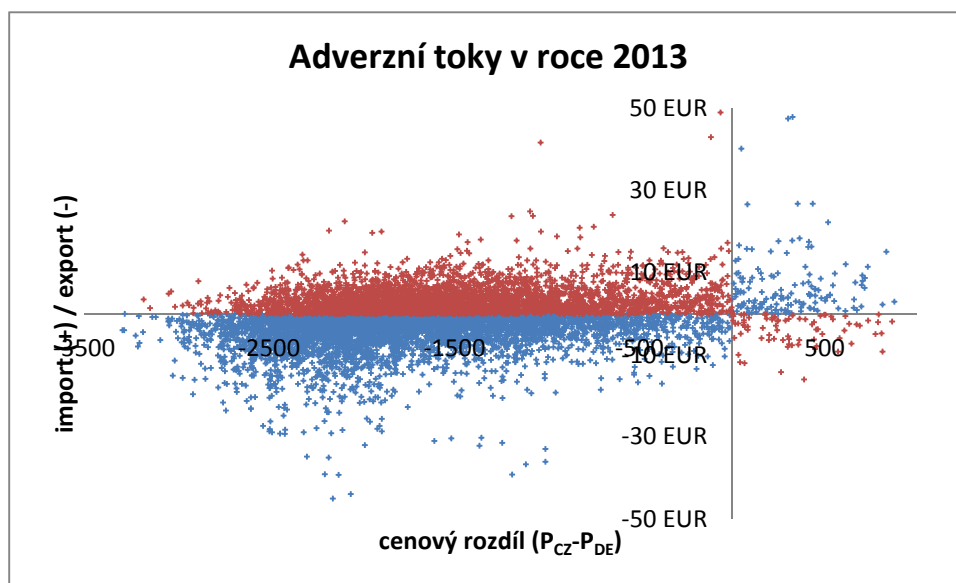

Zdroj: OTE, a. s., vlastní výpočet

Jak již bylo uvedeno výše, kapacita na ostatních přeshraničních profilech je přidělována formou explicitní aukce. Vzhledem k tomu, že kapacita je alokována odděleně od obchodů se silovou elektřinou, může docházet k situacím, kdy je elektřina vyvážena z dražšího trhu na levnější, tedy proti směru cenového spádu (tzv. *adverzní toky – adverse flows*). Taková situace je z ekonomického hlediska nežádoucí. Graf č. 4 ukazuje rozsah tohoto fenoménu na hranicích ČR s německo-rakouskou obchodní zónou (tj. souhrn profilů s 50Hertz, TenneT a APG).³ Kvadranty 1 a 3 (červené body) odpovídají situaci, kdy dochází k obchodním výměnám proti směru cenového spádu; tato situace nastala v roce 2013 ve 43 procentech času. Průměrná velikost těchto nesprávných toků dosahovala 1 504 MW ve směru z ČR do německo-rakouské obchodní zóny a 333 MW v opačném směru.

³ Obchodní výměna na jednotlivých profilech odpovídá saldu celkových nominací v obou směrech, cenový spád je určen jako rozdíl mezi hodinovou cenou na denním trhu OTE a denním trhu Epexspot pro německo-rakouskou obchodní zónu.

Graf 4: Adverzní toky v roce 2013

Zdroj: OTE, a. s., Epexspot, ČEPS, a. s., vlastní výpočet

Vzhledem k tomu, že společnost ČEPS, a. s., je plně vlastnický odděleným provozovatelem přenosové sítě ve smyslu čl. 9 směrnice č. 2009/72/ES, neprovádí ERÚ systematické monitorování využití poplatků za přetížení (tj. výnosů z aukcí přeshraničních kapacit). V souladu s čl. 16 odst. 6 druhým pododstavcem nařízení (ES) č. 714/2009 nicméně ERÚ schválil využití části příjmů z aukcí pro snížení povolených výnosů za přenos elektřiny.

Spolupráce s ostatními regulačními orgány a Agenturou pro spolupráci energetických regulátorů (dále též ACER)

Pracovníci ERÚ zodpovědní za elektroenergetiku se pravidelně účastní jednání pracovních skupin a podskupin ACER a Rady evropských energetických regulátorů (dále též CEER). Vzhledem k významným pravomocím, kterými ACER disponuje, zejména v procesu přípravy kodexů sítě a nově též v kontextu nařízení (EU) č. 347/2013, kterým se stanovují hlavní směry pro transevropské energetické sítě, se odbor elektroenergetiky zaměřuje především na aktivity v rámci ACER. Energetický regulační úřad se pravidelně podílí na spolupráci při sběru a vyhodnocování dat a analyzování stavu vnitřního trhu s energiemi a na přípravě zpráv a studií ACER i CEER.

Regionální spolupráce v rámci regionu CEE se odehrává především v oblasti koordinovaného řízení přetížení a výpočtu kapacit a je formalizována prostřednictvím Iniciativy regionů a regionálního koordinačního výboru. Regionální implementační skupina slouží pro konzultace s regionálními provozovateli přenosových soustav, energetickými burzami a operátory trhu. V průběhu roku 2013 pokračovala práce na realizaci cílového modelu v regionu CEE, který spočívá ve společném zavedení MC využívajícího flow-based metody výpočtu a alokace kapacit. Na základě pokynů národních regulačních orgánů vypracovali provozovatelé přenosových soustav a operátoři trhů návrh plánu pro implementaci cílového řešení. Vzhledem k problémům způsobeným kruhovými toky dále regulační orgány vyzvaly provozovatele přenosových soustav, aby flow-based metodu upravili způsobem, který umožní zmírnit dopady kruhových toků. Provozovatelé přenosových soustav navrhli dvě možná řešení – možnost orientovanou na bezpečnost provozu a možnost orientovanou na kompenzaci ekonomické újmy. V druhé polovině roku byl připraven text

Memoranda o porozumění, které stanovuje další kroky nutné pro implementaci cílového modelu v našem regionu.⁴

Paralelně s prací na vytvoření celoregionálního flow-based MC probíhala, jak už bylo obecně zmíněno, také intenzivní příprava rozšíření CZ-SK-HU MC o Rumunsko. Vedle vyjasnění celé řady technických i právních otázek spojených s novým projektem bylo hlavním úkolem zvolit platformu pro párování obchodních transakcí. Zvolená varianta PCR je plně kompatibilní se systémem, který je využíván pro MC v regionu severozápadní Evropy (dále též NWE) a který je základem pro celoevropské řešení. Bylo tak zajištěno, že zvolené řešení je plně kompatibilní s cílovým modelem pro celou Evropskou unii (dále též EU) a že budou minimalizovány případné překážky a náklady spojené se zapojením 4M MC do regionálního flow-based MC a následně do celoevropského MC. Odhodlání stran úspěšně realizovat projekt 4M MC v souladu s principy vnitřního trhu EU a s cílem posílit integraci evropských trhů s elektřinou bylo vyjádřeno v Memorandu o porozumění z 11. června 2013, viz též předchozí text.

V první polovině roku 2013 se ERÚ společně s operátorem trhu, společností OTE, a. s., zapojil do implementace cílového modelu pro vnitrodenní obchodování. Hlavní náplní práce byl výběr dodavatele technického řešení pro obchodní platformu a přidělování přeshraničních kapacit. Vzhledem k neuspokojivému způsobu rozložení nákladů mezi jednotlivé účastníky byl ERÚ nucen svoji podporu projektu pozastavit.

Další integraci trhů v regionu CEE, a tedy realizaci cílového řešení, bohužel ztěžuje vysoká míra kruhových toků v regionu, které zasahují především přenosové soustavy ČR a Polska. Neplánované toky jsou nevyhnutelnou součástí hustě propojených elektrizačních soustav, pokud je využíván zonální přístup pro řízení přetížení. V případě, že jejich míra přesáhne únosnou hranici, představují značné riziko pro bezpečné provozování přenosových soustav. Zároveň neplánované toky snižují spolehlivost výpočtů přenosových kapacit a ve svém důsledku tak mohou vést ke zhoršení podmínek pro přeshraniční obchodování. Energetický regulační úřad se v roce 2013 na bilaterální i celoevropské úrovni účastnil aktivit, jejichž cílem je omezení tohoto fenoménu.

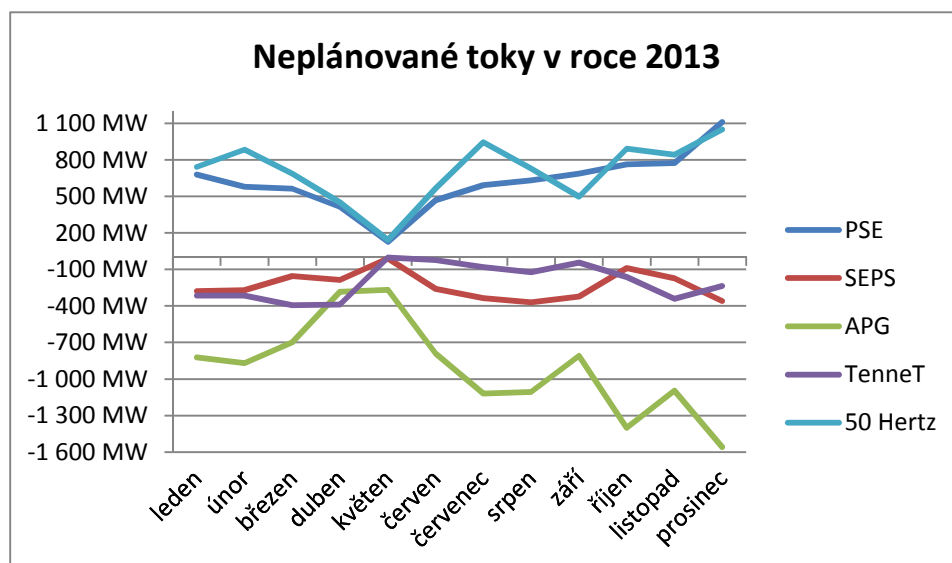
Graf 5 naznačuje, že neplánované toky elektřiny vstupují do elektrizační sítě ČR ze severu přes hraniční profily s 50Hertz a PSE a území ČR opouštějí na jihu směrem do Rakouska (profil s APG). Celková úroveň neplánovaných toků dosahovala v roce 2013 v průměru více než 1 300 MW. Energetický regulační úřad se na základě analýz provedených dotčenými provozovateli přenosových soustav⁵ i nezávislymi konzultanty⁶ domnívá, že zvýšený výskyt kruhových toků v regionu CEE souvisí s velikostí a topologií německo-rakouské obchodní zóny a dále s rozvojem větrných elektráren na severu Německa.

⁴ Memorandum o porozumění bylo podepsáno v lednu 2014. Viz *Memorandum of Understanding on the implementation of the day-ahead congestion management target model in the CEE REGION in conjunction with other European Regions*. Dostupné z webových stránek ACER, http://www.acer.europa.eu/Electricity/Regional_initiatives/Cross_Regional_Roadmaps/Documents/memorandum-of-understanding-CEE.pdf.

⁵ Viz např. *Joint study by ČEPS, MAVIR, PSE and SEPS regarding the issue of Unplanned flows in the CEE region*. Dostupné z webových stránek společnosti PSE, http://www.pse.pl/uploads/pliki/Unplanned_flows_in_the_CEE_region.pdf.

⁶ Studie zpracovaná pro Evropskou komisi společností Thema, *Loop flows – Final advice*. Dostupné z webových stránek EK, http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/doc/electricity/201310_loop-flows_study.pdf.

Graf 5: Neplánované toky v roce 2013

Zdroj: ČEPS, a. s., vlastní výpočet

Další oblastí, na kterou se v roce 2013 ERÚ se svými zahraničními partnery zaměřoval, byl rozvoj transevropské infrastruktury v souladu s nařízením (EU) č. 347/2013. V první polovině roku finisoval výběr projektů společného zájmu (dále též PCI), který vyvrcholil 14. října 2013 přijetím unijního seznamu projektů společného zájmu.⁷ V sektoru elektroenergetiky získalo status PCI celkem 5 projektů předložených společnostmi ČEPS, a. s. Dne 31. října 2013 obdržel ERÚ od předkladatele projektu č. 3.11.4. žádost o přeshraniční přidělení nákladů podle čl. 12 nařízení (EU) č. 347/2013. Žádost byla v souladu s nařízením předána ACER pro informaci a ERÚ zahájil kroky směřující k vydání koordinovaného rozhodnutí všemi dotčenými regulačními orgány. Žádost byla nicméně žadatelem v březnu 2014 stažena a řízení bylo následně v souladu se správním řádem zastaveno.

Sledování investičního plánu a posouzení jeho souladu s plány rozvoje sítí na úrovni celé EU

Společnost ČEPS, a. s., je povinna zpracovat dle § 24 odst. 10 písm. j) EZ desetiletý investiční plán rozvoje přenosové soustavy který je podle § 17 odst. 7 písm. i) EZ schvalován ERÚ. Energetický regulační úřad v loňském roce posuzoval plán rozvoje přenosové soustavy ČR 2014 - 2023 předložený společností ČEPS, a. s., dne 23. srpna 2013 a následně aktualizovaný dne 12. prosince 2013.⁸ Na rozdíl od plánu rozvoje plynárenské přepravní soustavy není předmětem posuzování soulad s plánem rozvoje soustavy pro celou Evropskou unii. Plán rozvoje elektrizační přenosové soustavy je posuzován přiměřeně pouze podle § 58k odst. 3 EZ, tedy s přihlédnutím k potřebám elektrizační sítě ČR. Energetický regulační úřad v příslušném správním řízení neshledal nesoulad s požadavky § 58k odst. 3 EZ a předložený plán rozvoje rozhodnutím z 30. prosince 2013 schválil.

⁷ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1391/2013, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 347/2013, kterým se stanoví hlavní směry pro transevropské energetické sítě, pokud jde o unijní seznam projektů společného zájmu.

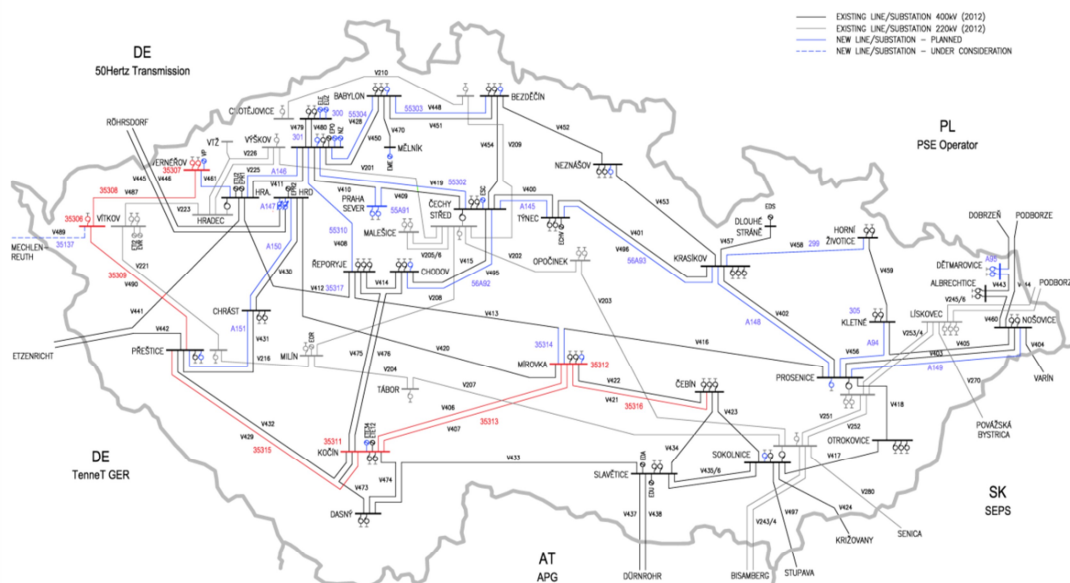
⁸ Dostupný na webových stránkách společnosti ČEPS, a. s., <http://www.ceps.cz/CZE/Cinnosti/Technicka-infrastruktura/Documents/Rozvoj%20PS/2013/Plán%20rozvoje%20přenosové%20soustavy%20České%20republiky%202014%20-%202023.pdf>.

Z hlediska posouzení souladu plánu rozvoje s desetiletým plánem rozvoje pro celou Evropskou unii (dále též TYNDP – Ten-Year Network Development Plan) nelze pro účely této národní zprávy (čl. 37 odst. 1 písm. g) směrnice č. 2009/72/ES) konstatovat žádné nedostatky. Téměř všechny investiční akce obsažené v TYNDP 2012 jsou součástí plánu rozvoje PS ČR 2014 - 2023. Následující investiční akce (pod čísla uvedenými v TYNDP 2012) nejsou součástí národního desetiletého plánu rozvoje, a to z uvedených důvodů:

- 35.137 – projekt byl zrušen, záměr posílit v budoucnu profil s TenneT stále platí
- 35.138 – jedná se o projekty s dlouhodobým horizontem realizace (po r. 2023), překračujícím rozsah plánu rozvoje
- 55. 310 – projekt byl zrušen a nahrazen jinými projekty
- A150 a A151 – jedná se o projekty s dlouhodobým horizontem realizace (po r. 2023), překračujícím rozsah plánu rozvoje

V souvislosti s přijetím nařízení (EU) č. 347/2013 je nutné posoudit, zda jsou PCI v ČR taktéž součástí národního desetiletého plánu rozvoje (čl. 3 odst. 6). Na prvním seznamu PCI je zahrnuto celkem 5 projektů, které se dotýkají ČR (projekty č. 3.11.1-5). Přestože nejsou jednotlivé investiční akce v národním plánu rozvoje členěny stejným způsobem, jako projekty společného zájmu, lze dovést, že všechny PCI jsou zahrnuty v národním plánu rozvoje. Na mapě níže jsou PCI vyznačeny červeně. Ostatní plánované projekty jsou vyznačeny modře.

Obrázek 1: Mapa projektů PCI na území České republiky

Zdroj: ČEPS, a. s.

V souvislosti s vysokým výskytem neplánovaných toků na přeshraničních profilech české přenosové soustavy je na roky 2016 až 2017 plánována realizace transformátoru s posunem fáze (tzv. phase shifter transformer – PST), který bude umístěn na přeshraničním vedení s 50Hertz (Německo) v rozvodně Hradec. Tento transformátor umožní efektivnější řízení toků v propojených přenosových soustavách regionu CEE a výrazně tak posílí bezpečnost dodávek; provoz transformátoru bude koordinován s provozovateli sousedních přenosových soustav. Zároveň by mělo toto řešení posloužit k optimalizaci přeshraničních přenosových kapacit.

3.1.5 Soulad s dalšími právními předpisy (compliance)

Energetický regulační úřad vykonává své pravomoci na základě příslušných ustanovení energetického zákona, kde jsou stanovena práva a povinnosti vyplývající z příslušných ustanovení unijních předpisů, tedy směrnice 2009/72/ES, nařízení 714/2009/ES, nařízení 713/2009/ES a směrnice 2006/32/ES. Již novela energetického zákona z roku 2011 uvedla do souladu vnitrostátní právní předpisy ČR s unijními předpisy 3. liberalizačního balíčku. Právní předpisy ČR jsou tedy s těmito unijními předpisy plně v souladu, a to díky novelizacím EZ a prováděcích vyhlášek.

Úřad zajišťuje, aby provozovatelé přenosové a distribuční soustavy a případně příslušní vlastníci soustavy, jakož i všechny elektroenergetické podniky plnili své povinnosti vyplývající z relevantních právních předpisů jak na evropské, tak na národní úrovni. Úřad rovněž sleduje provádění pravidel, která se týkají povinností provozovatele přenosové soustavy, provozovatelů distribučních soustav, obchodníků, zákazníků a ostatních účastníků trhu s elektřinou.

Své kontrolní pravomoci vykonává na základě příslušných ustanovení EZ tak, aby bylo zajištěno efektivní monitorování dodržování povinností všemi účastníky trhu s elektřinou vyplývajících z právních předpisů evropského i národního práva, z relevantních právně závazných rozhodnutí ERÚ nebo agentury, a ukládá účinné, přiměřené a odrazující sankce elektroenergetickým podnikům, které poruší své povinnosti.

Veškeré změny v právních předpisech, které ERÚ provedl v průběhu roku 2013, byly konzultovány se všemi dotčenými subjekty. Ze strany ERÚ je vždy při tvorbě nebo úpravě legislativy kladen důraz na maximální transparentnost, nediskriminační přístup a eliminaci negativních dopadů pro trh s elektřinou v ČR.

V roce 2013 byla iniciována a rovněž přijata zákonem č. 310/2013 Sb. novela zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, jehož gestorem bylo Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) a na jejíž tvorbě se ERÚ také aktivně podílel. Tato novela nabyla účinnosti v říjnu roku 2013.

Probíhaly práce spojené s přípravou další novely EZ, a to zejména s ohledem na potřebu zajištění souladu s novou občanskoprávní legislativou v ČR, dále nově přijatým kontrolním řádem, posílení ochrany spotřebitele a také v souvislosti s nutností odstranit nesrovnalosti, které vyplynuly z dosavadních zkušeností účastníků trhu s energiemi. Potřeba novelizace EZ vyvstala rovněž v souvislosti s novou evropskou legislativou, kterou je třeba implementovat do právního řádu, přičemž se jedná zejména o směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU o energetické účinnosti a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES.

Energetický regulační úřad v souladu se zmocněním podle EZ a novelizovaného zákona o podporovaných zdrojích energie vydal nové prováděcí právní předpisy ve své působnosti.

Úřad dále vydal vyhlášku č. 350/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 347/2012 Sb., kterou se stanoví technicko-ekonomické parametry obnovitelných zdrojů pro výrobu elektřiny a doba životnosti výroben elektřiny z podporovaných zdrojů. Vyhláška stanoví specifikaci technických a ekonomických parametrů, kterými jsou podle zákona především náklady na instalovanou jednotku výkonu, účinnost využití primárního obsahu energie v obnovitelném zdroji, doba využití zařízení a v případě výroben elektřiny využívajících biomasu, bioplyn nebo biokapaliny, náklady na pořízení paliva.

V uplynulém období byla vydána také nová vyhláška č. 436/2013 Sb., o způsobu regulace cen a postupech pro regulaci cen v elektroenergetice a teplárenství a o změně vyhlášky č. 140/2009 Sb., o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro

regulaci cen, ve znění pozdějších předpisů. Důvodem byla jednak zmiňovaná novela zákona o podporovaných zdrojích energie, a to zejména s ohledem na problematiku hrazení nákladů na podporu podporovaných zdrojů energie v ceně elektřiny, kdy náklady na podporu podporovaných zdrojů energie již nejsou součástí ceny za přenos elektřiny a ceny za distribuci elektřiny, nýbrž jsou zahrnuty do zvláštní regulované ceny elektřiny, a to ceny na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny. Dalším důvodem vydání vyhlášky pro regulaci cen v odvětví elektroenergetiky je úprava terminologie a stanovení vstupních parametrů do výpočtu ceny na krytí podpory elektřiny a provozní podporu tepla v souvislosti s novelou zákona o podporovaných zdrojích energie.

Pro dosažení evropských energetických a environmentálních cílů je nutné podporovat integraci energie z obnovitelných zdrojů do elektrizační soustavy. Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES proto ukládá členským státům povinnost učinit potřebné kroky k rozvoji přenosových a distribučních sítí tak, aby byl zajištěn bezpečný a spolehlivý provoz elektrizační soustavy, který umožňuje rozvoj výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů. Tento cíl je reflektován taktéž ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES, v jejímž recitálu jsou členské státy vybízeny k podněcování modernizaci distribučních sítí, například zaváděním inteligentních sítí, které by měly být budovány tak, aby motivovaly k decentralizované výrobě elektřiny a energetické účinnosti. Energetický regulační úřad, jakožto národní regulační orgán, má podle čl. 36 směrnice 2009/72/ES mimo jiné usilovat o rozvoj bezpečných, spolehlivých a efektivních nediskriminačních soustav orientovaných na spotřebitele při nejnižších možných nákladech a v souladu s cíli všeobecné energetické politiky i podporovat integraci výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie jak v přenosových, tak v distribučních sítích. Za tímto účelem musí ERÚ zajistit, aby byly provozovatelům a uživatelům soustav poskytovány vhodné pobídky, jak krátkodobě, tak dlouhodobě, ke zvyšování výkonnosti soustav a k podpoře integrace trhu.

V nedávné době byl význam rozvoje elektroenergetické infrastruktury zdůrazněn přijetím nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 347/2013, kterým se stanoví hlavní směry pro transevropské energetické sítě. Tímto nařízením se pro projekty společného zájmu, tedy projekty, které vedle dalšího na celoevropské úrovni přispívají k udržitelnosti a bezpečnosti dodávek, zavádí systém pobídek. Energetický regulační úřad spatřuje v novém nařízení inspiraci pro dosažení výše popsaných úkolů, které jsou mu ukládány evropskou legislativou, taktéž na národní úrovni.

Pro zajištění nepřerušovaných dodávek energie za dostupné ceny byly a jsou nutné významné investice do energetické infrastruktury, zejména s ohledem na začlenění a vliv výroby elektřiny z decentralizovaných zdrojů (včetně přetoků elektřiny ze sousedních soustav) do provozování přenosové a distribučních sítí a udržení spolehlivosti dodávky spotřebitelům.

Vyhláška tak reagovala na popsanou situaci a nově definuje pro provozovatele přenosové soustavy a provozovatele distribučních soustav parametr investiční rozvojový faktor, který je součástí pobídkové regulace a měl by subjekty motivovat k realizaci investic souvisejících právě s uvedenými oblastmi. K zajištění dlouhodobých a strategických záměrů ohledně budování kvalitní, spolehlivé a bezpečné energetické sítě se zajištěním dostatečně vysoké kvality dodávek pro konečné zákazníky je nutné zabezpečit dlouhodobě stabilní právní a regulační prostředí. Z tohoto důvodu bylo vyhláškou v návaznosti na zavedení pobídkového investičního faktoru prodlouženo stávající regulační období pro elektroenergetiku o jeden rok.

3.2. Prosazování hospodářské soutěže

3.2.1 Velkoobchodní trhy

3.2.1.1. Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

Elektřina je v ČR obchodována prostřednictvím energetické burzy Power Exchange Central Europe, a. s. (dále též PXE), bilaterálních obchodů a krátkodobých trhů organizovaných OTE, a. s. Zatímco standardní produkty obchodované na energetické burze a produkty krátkodobého trhu OTE, a. s. mají pevná data expirace, v případě bilaterálních obchodů tato pravidla neplatí. Délka takto uzavřených obchodů je různá, obvykle se mezi výrobcem elektřiny a obchodníkem, popř. obchodníkem a zákazníkem, uzavírají roční smlouvy. Od února 2009 jsou na energetické burze PXE také obchodovány produkty s dodáním v elektrizační soustavě Slovenské republiky a od března 2009 produkty s dodáním v elektrizační soustavě Maďarska. Kromě fyzických produktů byly na burze PXE také zavedeny finanční produkty bez povinnosti fyzické dodávky. V roce 2013 došlo k významnému meziročnímu zvýšení likvidity na burze PXE, a to především u finančních produktů bez fyzické dodávky. V současné době funguje CZ-SK-HU MC, plánem do budoucna je rozšíření společného trhu o Rumunsko.

Obchodníci s elektřinou mohou k nákupu i prodeji využít jakoukoliv kombinaci bilaterálních kontraktů nebo burzovních produktů včetně platform OTE, a. s. a zahraničních burz, například Lipské energetické burzy EEX. Proto není možné určit strukturu pořizování elektřiny pro konečného zákazníka potom, co ji dodavatel nakoupil nebo přeprodal na různých tržních místech v rámci Evropy.

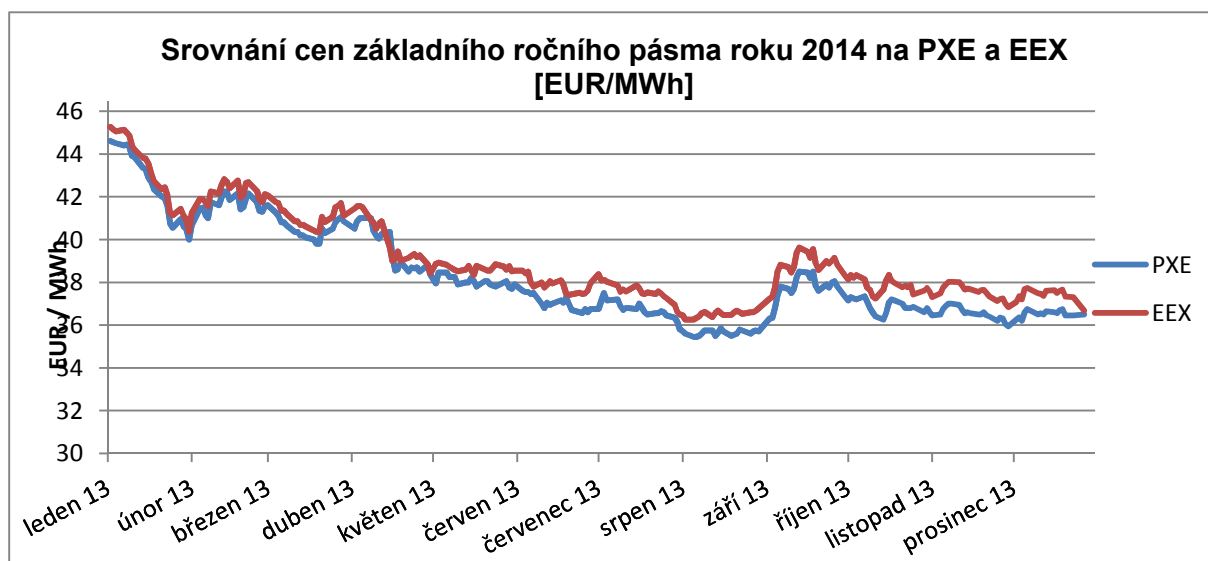
Následující tabulky a grafy ukazují indikátory likvidity (objemy prodeje, počty kontraktů apod.) burzy PXE včetně průměrných cen v roce 2013.

Tabulka 1: Ukazatele likvidity na burze PXE s produkty futures pro ČR

	Objem [MWh]	Objem[mil. €]	Počet kontraktů
Produkty BASE	24 744 375	947,099	7 385
Produkty PEAK	545 544	27,215	909
Celkem	25 289 919	974,313	8 294

Zdroj: PXE

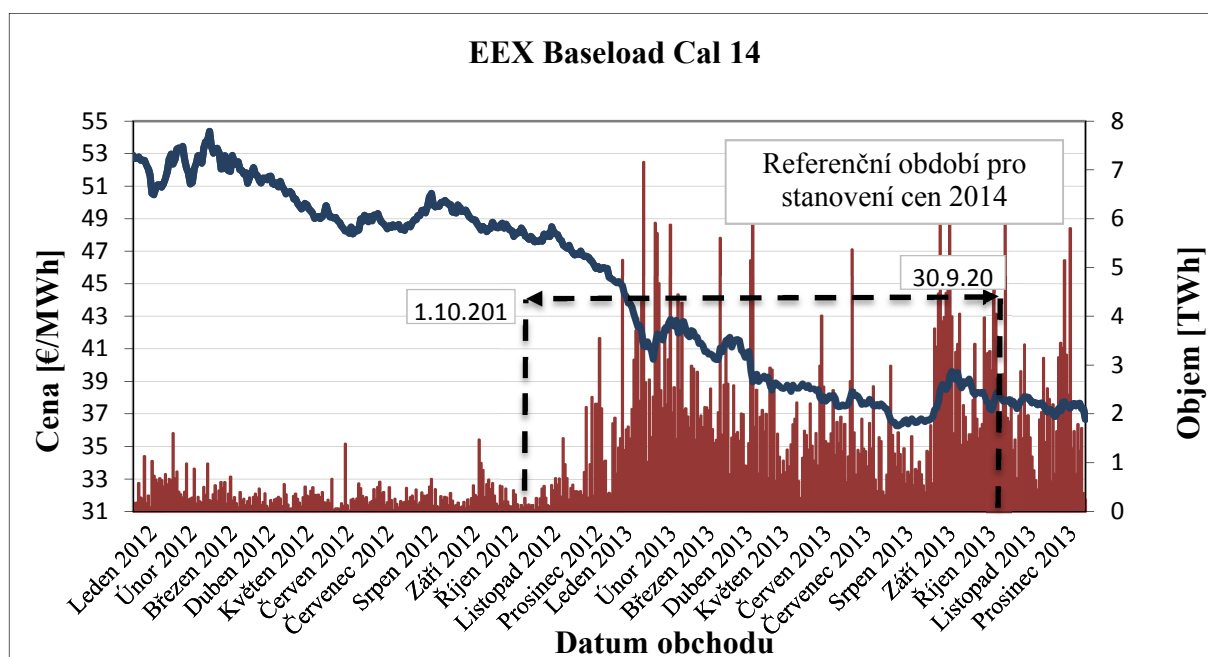
Graf 6: Ceny futures 2014 v základním ročním pásmu

Zdroj: PXE, EEX

Z grafu 6 je zřejmé, že produkty obchodované na PXE úzce korelují s cenami na Lipské energetické burze EEX pro produkty s dodáním do elektrizační soustavy Německa a Rakouska. Vývoj na Lipské energetické burze EEX prezentuje graf 7.

Graf 7: Ceny a objemy zobchodovaných futures 2014 v základním ročním pásmu EEX

Zdroj: EEX

Část objemu elektřiny je obchodována pomocí burzovně neregistrovaných bilaterálních obchodů a dále prostřednictvím krátkodobého trhu, který je od února 2009 organizován výlučně jen OTE, a. s. (denní a vnitrodenní trh). V roce 2013 bylo prostřednictvím dvoustranných smluv evidovaných v systému OTE, a. s. zobchodováno celkově 101 999 GWh, na blokovém trhu 11 GWh a na vnitrodenním trhu se zobchodovalo 417 GWh elektřiny. Na krátkodobém trhu s elektřinou mohou poptávat elektřinu všechny subjekty zúčtování, tj. nejen obchodníci a výrobci, ale také zákazníci, kteří mají vlastní odpovědnost za odchylku.

V této sektorové oblasti ERÚ v roce 2013 neprováděl žádnou kontrolní činnost.

Energetický regulační úřad ve spolupráci s MPO připravil návrh zákona o integritě a transparentnosti velkoobchodního trhu s energií (nařízení REMIT), jehož hlavním cílem je adaptace právního řádu České republiky na přímo aplikovatelnou komunitární právní úpravu nařízení REMIT – úprava výkonu státní správy v oblasti velkoobchodního trhu s energií.

3.2.2 Maloobchodní trhy

Pokud jde o postavení obchodníků s elektřinou na trhu, je tento trh v ČR zcela liberalizován jak na velkoobchodní, tak i na maloobchodní úrovni. Obchodníci s elektřinou tak nejsou dnes právně ničím omezeni při nákupu elektřiny přímo od producentů (výrobců) či na burzách nebo spotových trzích v ČR i v zahraničí. Zároveň mají právo prodávat elektřinu účastníkům trhu do jiných států. Obchodníci jsou povinni poskytovat provozovateli distribuční soustavy identifikační údaje o zákaznících, jimž dodávají elektřinu na základě smlouvy o sdružených službách dodávky. Obchodníci rovněž poskytují provozovateli přenosové a provozovateli distribuční soustavy informace nezbytné pro bezpečný a spolehlivý provoz a rozvoj těchto soustav. Povinností obchodníka s elektřinou je propagovat energetické služby a jejich nabídky. Obchodník s elektřinou má právo na informace od operátora trhu, které potřebuje k vyúčtování dodávek elektřiny zákazníkům, jejichž odběrné místo je u OTE, a. s., registrováno.

3.2.2.1. Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

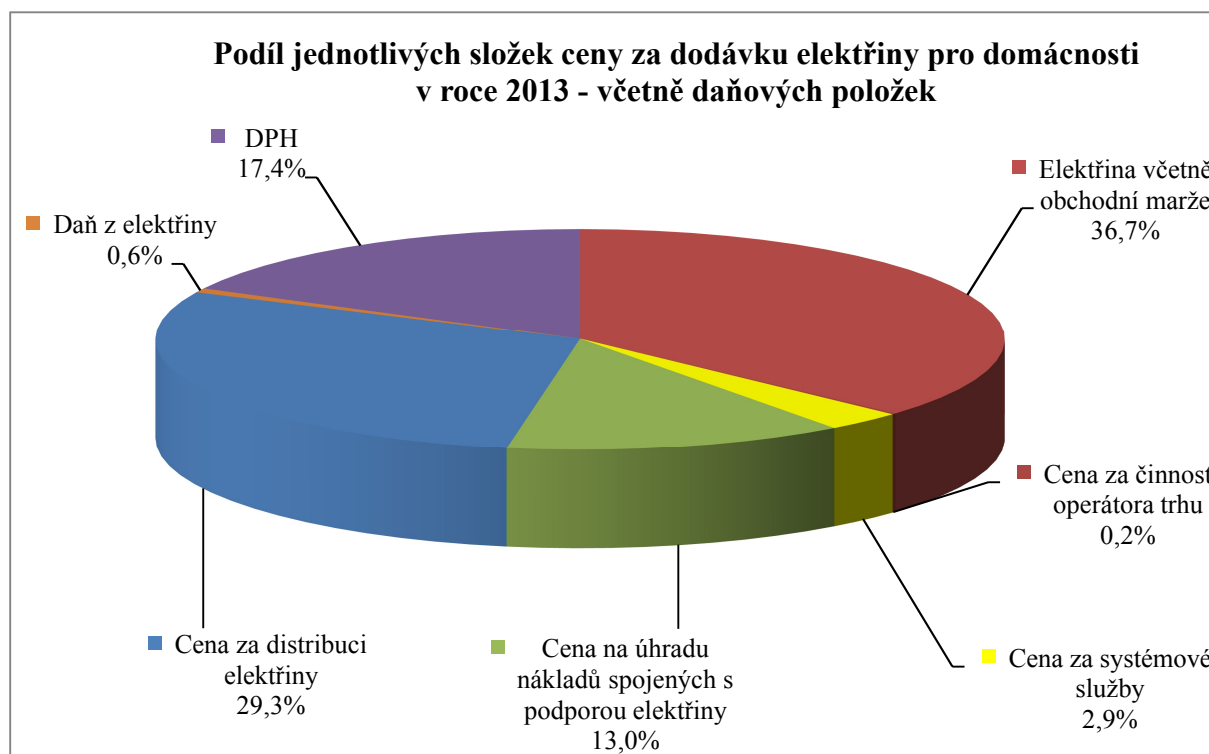
Celkovou cenu dodávky elektřiny pro odběratele na hladině nízkého napětí tvoří regulované položky cen distribuce a souvisejících služeb a neregulovaná cena silové elektřiny, jejichž výši stanovuje zákazníkem zvolený dodavatel.

Regulované složky ceny stanovuje ERÚ závaznými cenovými rozhodnutími. Změny těchto cen pro odběratele na hladině nízkého napětí reflektují rovněž vnější vlivy působící z technického a ekonomického hlediska na provoz sítí (zejména na rozvoj výroby elektřiny z podporovaných ekologických zdrojů, ztráty ve vedeních, vývoj velikosti a struktury spotřeby a míru inflace).

Průměrné meziroční zvýšení celkové ceny dodávky elektřiny pro domácnosti na rok 2013 bylo 2,4 procenta, pro kategorii maloodběr podnikatelé pak byla tato hodnota 3,1 procenta (bez vlivu daňových položek). Změna ceny elektřiny pro jednotlivé odběratele se pak mohla od této hodnoty lišit s ohledem na zvolenou sazbu, jmenovitou proudovou hodnotu hlavního jističe před elektroměrem, charakter a množství spotřeby a v neposlední řadě i s ohledem na dodavatele silové elektřiny.

Míru zastoupení jednotlivých složek výsledné ceny dodávky elektřiny pro domácnosti pro rok 2013 znázorňuje graf 8 (podíly jsou včetně daně z přidané hodnoty a daně z elektřiny).

Graf 8: Podíl složek ceny za dodávku elektřiny pro domácnosti v roce 2013

Zdroj: ERÚ

3.2.2.2. Doporučení k cenám dodávek, provádění šetření a uplatňování opatření k prosazování efektivní hospodářské soutěže

Zákazník má právo si zvolit libovolného dodavatele silové elektřiny a vybrat si podle svého uvážení nejvhodnější nabízený produkt s ohledem na charakter a množství své spotřeby.

Volbou dodavatele silové elektřiny je možné ze strany odběratele aktivně ovlivnit část nákladů za elektřinu na hladině nízkého napětí, zbytek tvoří regulovaná cena distribuce a ostatní regulované položky. Podíl jednotlivých položek je u každého konečného zákazníka obecně různý s ohledem na typ sazby a velikost spotřeby, v průměru tvoří podíl regulovaných položek téměř 60 procent výsledné ceny dodávky pro zákazníky kategorie domácností (u některých sazeb však jen 20 procent).

Naopak distribuční platby se odvíjejí od místa připojení, tj. podle příslušné distribuční společnosti, do jejíž sítě je odběrné místo připojeno. Distributora si tedy nelze vybrat. Zákazník na hladině nízkého napětí však může změnit distribuční sazbu při splnění podmínek pro její přiznání, popř. může změnou velikosti hlavního jističe před elektroměrem ovlivnit stálé složky regulované platby za přenos a distribuci. Převážná většina odběratelů v ČR je připojena do elektrizační soustavy prostřednictvím regionálních distribučních společností ČEZ Distribuce, a. s., E.ON Distribuce, a. s., nebo PREdistribuce, a. s.

Ze strany zákazníka není také možné ovlivnit cenu za ostatní regulované položky; cena za systémové služby, cena na krytí nákladů spojených s podporou výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů, vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla a z druhotných zdrojů a cena za služby operátora trhu za zúčtování odchylek je jednotná pro všechny konečné zákazníky v ČR bez ohledu na místo připojení, napěťovou hladinu nebo zvoleného dodavatele.

V souladu s čl. 37 odst. 1 písm. o) směrnice 2009/72/ES ERÚ na základě ustanovení § 17 odst. 7 písm. l) EZ zveřejňuje doporučení ohledně tvorby cen elektřiny pro domácnosti.

Dále § 17c EZ upravuje spolupráci ERÚ s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže (dále též ÚOHS). Definiuje povinnosti obou orgánů k vzájemnému poskytování podnětů, informací a jiných forem součinnosti potřebných k plnění jejich úkolů, přičemž při předávání musí být zajištěna stejná úroveň důvěrnosti, jakou garantuje předávající.

Dále je stanoveno, že ERÚ informuje ÚOHS o jednáních účastníků trhu, o nichž lze mít důvodně za to, že narušují nebo omezují hospodářskou soutěž nebo k takovému omezení nebo narušení vedou, o uplatňování omezujících nebo nepřiměřených podmínek ve smlouvách na trhu s elektřinou a o způsobech tvorby cen elektřiny pro domácnosti.

Dále ERÚ prováděl pravidelná kontrolní šetření, využívající poznatky z monitorování trhu a podnětů zaslaných spotřebiteli či konečnými zákazníky, prioritně zaměřená na činnost obchodníků s elektřinou zejména při sjednávání změn dodavatelů elektřiny. Šetření byla rovněž zaměřena na oblast dodržování práv a povinností obchodníků s elektřinou včetně dodržování standardů kvality dodávky a služeb v elektroenergetice.

Zároveň byly, na základě vnějších podnětů, zahajovány kontroly pro podezření z porušení právního předpisu na ochranu spotřebitele, zejména pak zákazu užívání nekalých obchodních praktik, v oblasti práv spojených s odstoupením od smlouvy a dále pak kontroly účelově zaměřené ke splnění povinnosti držitelů licencí poskytnout při nabídce a prodeji elektřiny spotřebiteli úplné informace tak, aby měl spotřebitel možnost seznámit se s konečnou nabídkovou cenou (zahrnující všechny daně, cla a poplatky) před sjednáním smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny a ke splnění povinnosti související s uveřejňováním změn cen za dodávky elektřiny.

4. Plyn

4.1. Regulace sítí

Rok 2013 byl významný z hlediska změn ve vlastnické struktuře některých plynárenských společností.

Dne 2. srpna 2013 byl 100 procentní obchodní podíl společnosti NET4GAS, s.r.o., převeden ze společnosti RWE Gas International N.V. na společnost HYX Czech, s.r.o. (přejmenovanou následně na NET4GAS Holdings, s.r.o.). Společnost NET4GAS Holdings, s.r.o. tak v současnosti jako jediný společník vykonává kontrolu nad společností NET4GAS, s.r.o.

Podíly ve společnosti NET4GAS Holdings, s.r.o., disponují dva společníci, a to společnost Allianz Infrastructure Czech HoldCo II S.à r.l. a společnost Borealis Novus Parent B.V. Vlastníky společnosti NET4GAS Holdings, s.r.o. jsou tak firmy patřící do portfolia společností Allianz a Borealis.

Dne 1. listopadu 2013 došlo k fúzi provozovatelů regionálních distribučních soustav skupiny RWE do jedné nástupnické organizace. Sloučená společnost nese název RWE GasNet, s.r.o.

V prvním kroku této fúze skupina fondů pod vedením Evropského infrastrukturního fondu Macquarie wykoupila minoritní podíly společností E.ON, SPP a GDF SUEZ v regionálních obchodních společnostech RWE - Východočeská plynárenská, a. s., Severomoravská plynárenská, a. s., a Jihomoravská plynárenská, a. s. Tyto menšinové podíly byly následně vyměněny s RWE za cca 35 procentní podíl ve společnosti RWE Grid Holding, a. s. Do společnosti RWE Grid Holding, a. s., byly sloučeny veškeré aktivity RWE týkající se distribuce plynu, tj. JMP Net, s.r.o., SMP Net, s.r.o., VČP Net, s.r.o., a RWE GasNet, s.r.o., a servisní společnost RWE Distribuční služby, s.r.o.

Od uskutečnění fúze poskytují činnost distribuce plynu v ČR tři regionální distribuční společnosti - E.ON Distribuce, a. s., Pražská plynárenská Distribuce, a. s., člen koncernu Pražská plynárenská, a. s., a RWE GasNet, s.r.o.

4.1.1. Unbundling

Společnost NET4GAS, s.r.o. byla právně oddělena od společnosti RWE Transgas, a. s., importéra a dodavatele plynu, ke dni 3. září 2009. Byla však součástí vertikálně integrovaného podnikatele s touto společností. Z hlediska nákladovosti, zásahů do vlastnických práv, resp. jejich výkonu, dopadů do regulace cen za přepravu plynu (a tedy i dopadů na zákazníka) a času nezbytného pro realizaci vyplynula z hodnocených možných variant účinného oddělení varianta nezávislého provozovatele přepravní soustavy, tzv. ITO.

Po splnění podmínek nezávislosti stanovených energetickým zákonem a jejich prokázání Energetickému regulačnímu úřadu byl udělen tomuto provozovateli přepravní soustavy, společnosti NET4GAS, s.r.o, dne 28. ledna 2013 certifikát nezávislosti.

Po vydání rozhodnutí společnost NET4GAS, s.r.o., oznámila ERÚ skutečnost, že dojde k prodeji obchodního podílu ve společnosti NET4GAS, s.r.o. Tento záměr byl dne 17. května 2013 oznámen Evropské komisi. Následně Evropská komise ve svém stanovisku uvedla, že v důsledku vlastnické změny neshledává důvod pro provedení nové certifikace.

4.1.2 Fungování z technického hlediska

Přepavní soustava

V průběhu roku 2013 nedošlo k žádnému omezení nabízených služeb pro zákazníky využívající přepravní soustavu v ČR.

Provozovatel přepravní soustavy v roce 2013 realizoval a uvedl do provozu nová spojení a propojení posilující integraci energetických trhů a zlepšující bezpečnost dodávek v regionu střední Evropy.

Po dokončení výstavby v roce 2012 uvedla v lednu 2013 společnost NET4GAS, s.r.o. do provozu plynovod Gazela. Jedná se o 166 km dlouhý vysokotlaký plynovod, který navazuje na plynovody Nord Stream a OPAL, které přivádí zemní plyn na hranice ČR, tzv. severní cestou. S plynovodem OPAL je propojen u obce Brandov, dále je propojen přes hraniční předávací stanici Rozvadov-Waidhaus s přepravní soustavou MEGAL, která slouží k zásobování plynem pro jih Německa a východní Francii.

Plynovod Gazela se tak stal součástí nové strategické cesty zemního plynu do západní Evropy a je považován za významný příspěvek k vyšší míře diverzifikace přepravních tras a zdrojů zemního plynu pro střední a západní Evropu.

Od 1. ledna 2013 se vlastníkem plynovodu Gazela stala společnost BRAWA, a. s., která je 100 procentní dceřinou společností společnosti NET4GAS, s.r.o. Společnost NET4GAS, s.r.o. jako výhradní držitel licence provozovatele přepravní soustavy v ČR jej provozuje na základě transparentních smluvních vztahů.

V červnu 2013 byl uveden do provozu nový plynovod, jehož cílem bylo napojení zásobníku plynu Tvrdonice na tranzitní část přepravní soustavy. Nové propojení umožnilo nejen navýšení přepravní kapacity, ale rovněž také těžbu plynu ze zásobníku zpět do tranzitní části přepravní soustavy, což je žádoucí zejména pro zvýšení bezpečnosti dodávek. Skladovací kapacity zásobníku plynu v Tvrdonicích tak budou v případě potřeby fyzicky k dispozici i pro další země střední a východní Evropy.

V rámci projektu zásobníků plynu Uhřice II a Dambořice provedl PPS v roce 2013 technická opatření umožňující navýšení kapacity připojení pro potřeby plynulého zásobování severomoravských zásobníků plynu a pro potřeby zajištění dodávky plynu pro nově budovanou předávací stanici.

Technicky došlo v rámci lokality Uherčice k zabezpečení obousměrné přepravy plynu ze zásobníku plynu Dolní Dunajovice do přepravní soustavy.

Na základě dlouhodobého plánu rozvoje rozhodl PPS o ukončení provozu kompresní stanice Hostim ke dni 31. prosince 2013. Kompresní stanice Hostim bude na základě tohoto rozhodnutí přestavěna do podoby nového trasového uzávěru.

Distribuční soustava

Distribuci plynu v ČR je oprávněna poskytovat každá fyzická nebo právnická osoba, která je držitelem licence na distribuci plynu udělené Energetickým regulačním úřadem podle EZ. V případě, že je k příslušné distribuční soustavě připojeno více než 90 000 odběrných míst, hovoříme o regionální distribuční soustavě. V opačném případě (připojeno méně než 90 000 zákazníků) tuto soustavu označujeme jako lokální distribuční soustavu. Udělená licence na distribuci plynu však toto nerozlišuje a z hlediska práv a povinností daných energetickým zákonem není mezi těmito soustavami činěn rozdíl.

V roce 2013 působilo v ČR šest provozovatelů regionálních distribučních soustav, kteří zajišťovali distribuci plynu. Vzhledem k fúzi provozovatelů distribučních soustav skupiny

RWE do jedné nástupnické organizace (viz kapitola 4.1) poskytují od 1. listopadu 2013 činnost distribuce plynu v ČR tři provozovatelé regionálních distribučních soustav - E.ON Distribuce, a. s., Pražská plynárenská Distribuce, a. s., člen koncernu Pražská plynárenská, a. s. a RWE GasNet, s.r.o.

Distribuce plynu v roce 2013 byla zajišťována provozovateli regionálních distribučních soustav prostřednictvím plynovodů s celkovou délkou 73 671 km.

Zásobníky plynu

V ČR provozují zásobníky plynu tři společnosti – RWE Gas Storage, s.r.o, MND Gas Storage, a. s., a SPP Storage, s.r.o. Společnost RWE Gas Storage, s.r.o. provozuje 6 podzemních zásobníků plynu: Dolní Dunajovice, Lobodice, Štamberk, Třanovice, Tvrdonice a Háje. MND Gas Storage, a. s. provozuje podzemní zásobník plynu v Uhřicích na Jižní Moravě. Další podzemní zásobník v Dolních Bojanovicích na jižní Moravě patřící společnosti SPP Storage, s.r.o. je napojen na slovenskou plynárenskou síť a neslouží pro zásobování ČR. Celkový skladovací provozní objem zásobníků určených pro ČR je 2 921 mil. m³.

Stejně jako v roce 2012 nebyly ani v průběhu vtláčecí sezóny roku 2013 skladovací kapacity zásobníků plynu stoprocentně využity. Ve srovnání s vtláčecí sezónou roku 2012 vtláčeli obchodníci do zásobníků menší objemy plynu. Prvním faktorem, který mohl mít vliv na tento stav, bylo teplotně podprůměrné období druhého čtvrtletí roku 2013, které prodloužilo těžební sezónu do května 2013. Z tohoto důvodu bylo vtláčení plynu do zásobníků zahájeno později. Tento posun se částečně podařilo eliminovat ve druhém pololetí roku 2013, které umožnilo využít delší dobu vtláčení a dosáhnout tak vyššího stavu provozních zásob plynu před topnou sezónou na konci roku 2013.

Druhým významným faktorem je nižší zájem obchodníků o skladovací služby z důvodu dostatečné nabídky plynu na spotových trzích, která umožnila nakupovat potřebné objemy za nižší ceny.

Maximálních hodnot provozních zásob plynu bylo dosaženo v první polovině listopadu roku 2013 na úrovni přibližně 94,5 procent v případě společnosti RWE Gas Storage, s.r.o., a na úrovni 80 procent v případě společnosti MND Gas Storage, a. s.

Požadavek na kvalitu služeb

V důsledku povodňových událostí v červnu 2013 byl v souladu s platnou legislativou na území hlavního města Prahy, Středočeského a Ústeckého kraje vyhlášen provozovateli distribučních soustav stav nouze. Vyhlášení tohoto stavu bylo nezbytně nutné za účelem zajištění zdraví a majetku obyvatel v dotčených lokalitách. Všichni provozovatelé distribučních soustav splnili svoji zákonnou povinnost a v souladu s vyhláškou č. 344/2012 Sb., o stavu nouze v plynárenství a o způsobu zajištění bezpečnostního standardu dodávky plynu informovali ERÚ do jedné hodiny po zahájení činností předcházení stavu nouze o vyhlášení tohoto stavu. V souladu s legislativou postupovali provozovatelé distribučních sítí rovněž při oznamování ukončení předcházení stavu nouze a ukončení stavu nouze. Omezení vyplývající z vyhlášeného stavu nouze mělo vliv na kvalitu dodávky plynu a souvisejících služeb do počátku července 2013, kdy byl odvolán stav nouze v poslední lokalitě. V důsledku povodní bylo odpojeno 478 odběrných míst na distribučním území Pražské plynárenské Distribuce, a. s. a 1 922 odběrných míst na distribučních územích skupiny RWE GasNet, s.r.o. Všechna takto odpojená odběrná místa byla po odvolání stavu nouze opět řádně připojena.

Kromě této události nedošlo v roce 2013 na území ČR k omezení dodávek plynu.

Vyrovňávání soustav

Provozovatel přepravní soustavy odpovídá za fyzické vyvažování plynárenské soustavy. Toto vyvažování zajišťuje ve spolupráci s provozovatelem distribučních soustav. K bilancování používá volnou akumulaci plynárenské soustavy, službu flexibility nebo nákup a prodej plynu od subjektů zúčtování, který poptává nebo nabízí na organizovaném krátkodobém trhu s plynem.

Služba flexibility spočívá v pružné dodávce nebo odběru plynu pro udržení rovnováhy mezi odběry a dodávkami plynu z a do přepravní soustavy. Rozsah služby je definován celkovým rozsahem služby a maximálním denním množstvím, které je poskytovatel této služby povinen dodat nebo odebrat od provozovatele přepravní soustavy za plynárenský den. Tuto službu pro aktuální rok vždy poskytuje obchodník s plynem vzešlý z veřejné soutěže. Výchozí parametry služby a průběh výběrového řízení ERÚ monitoruje za účelem garance transparentnosti a nediskriminačního přístupu vůči zúčastněným subjektům.

4.1.3 Síťové tarify a tarify LNG (zkapalněný zemní plyn) uplatňované za připojení a přístup

Tarify

Energetický regulační úřad reguluje ceny za přepravu plynu, distribuci plynu a ceny za činnosti operátora trhu dle ustanovení § 17 odst. 11 EZ. Ceny dodavatele poslední instance podléhají také regulaci ERÚ formou věcně usměrňovaných cen.

Při stanovování regulovaných cen postupuje ERÚ v souladu s vyhláškou č. 140/2009 Sb., o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, ve znění pozdějších předpisů, na jejímž základě je také stanovena metodika pro stanovení cen za přepravu a distribuci plynu. Metodika regulace je po celé regulační období neměnná. Způsob stanovení cen za distribuci plynu je jednotný pro všechny provozovatele distribučních soustav.

Metoda regulace vychází z principu revenue-cap, přičemž tento princip spočívá v nastavení jednotlivých parametrů na začátku regulačního období a v jejich každoročních úpravách. Na základě takto stanovených parametrů jsou stanoveny tzv. upravené povolené výnosy, které jsou tvořeny povolenými náklady, odpisy, ziskem, korekčními faktory a případnými dalšími uznanými veličinami. Ze stanovených upravených povolených výnosů jsou vypočítány příslušné ceny.

Výsledné ceny za přepravu plynu jsou stanovovány z hodnoty upravených povolených výnosů pro PPS, které jsou rozděleny pro jednotlivé vstupní a výstupní body přepravní soustavy dle jejich předpokládaného využití. Těmito vstupními a výstupními body jsou hraniční body, bod virtuálního zásobníku plynu, odběrné místo zákazníka přímo připojeného k přepravní soustavě a souhrn předávacích míst mezi přepravní a distribuční soustavou sloužící k zajištění dodávek plynu do odběrného místa zákazníka v rámci ČR. Stanovená cena za přepravu plynu do domácího bodu je zákazníkům účtována jako součást ceny za distribuci.

Ceny za přepravu plynu mají dvousložkový charakter – fixní a variabilní část. Fixní část za přepravu plynu je spjata s rezervovanou pevnou přepravní kapacitou a představuje platbu za rezervovanou pevnou přepravní kapacitu na příslušném vstupním nebo výstupním bodě přepravní soustavy. Variabilní složka ceny je za pomoci koeficientu stanovena tak, aby byly pokryty náklady spojené se spotřebou plynu na pohon kompresních stanic nutných pro zajištění tlakových poměrů v síti a bezproblémových dodávek zákazníkům.

Z upravených povolených výnosů stanovených jednotlivým provozovatelům distribuční soustavy jsou stanovovány výsledné ceny za distribuci plynu pro jednotlivá distribuční území.

Ceny za distribuci plynu jsou stanovovány pro jednotlivé kategorie zákazníků, kterými jsou velkoobdobatel, střední odběratel, maloobdobatel a domácnost. Cena za distribuci je pro všechny kategorie zákazníků dvousložková podobně jako u ceny za přepravu. U zákazníků kategorie velkoobdobatel a střední odběratel je stálá složka ceny závislá na celkové denní rezervované kapacitě. Cena za rezervovanou denní kapacitu je stanovena prostřednictvím vzorce popsaného v platném cenovém rozhodnutí. U těchto kategorií zákazníků představuje fixní složka ceny větší část platby za dodávku plynu. Pro kategorie zákazníků maloobdobatel a domácnost je fixní část plateb dána výší stálého měsíčního platu v daném odběrném místě. Pro tyto kategorie zákazníků tvoří fixní část přibližně třetinu regulovaných plateb za služby dodávky plynu. Variabilní složka ceny se u všech kategorií zákazníků odvíjí od množství spotřebovaného plynu a je stanovena pevnou cenou za odebraný plyn v Kč/MWh.

Energetický regulační úřad dále reguluje ceny za činnosti operátora trhu. Součástí síťových tarifů je cena za zúčtování provedené operátorem trhu, přičemž tato cena taktéž vychází ze stanovené hodnoty upravených povolených výnosů operátora trhu za oblast plynárenství. Konkrétní výše pevné ceny za zúčtování je spjatá s množstvím plynu, které je spotřebováno zákazníky na území ČR v daném roce.

Vzhledem k liberalizaci českého trhu s plynem jsou stanovovány pouze ceny za výše uvedené činnosti nezbytné k zajištění dodávky plynu do odběrných míst zákazníků. Ceny plynu na velkoobchodním ani maloobchodním trhu nejsou regulovány. Neregulovaná část ceny se skládá z ceny za komoditu, ceny za obchod a ceny za strukturování a flexibilitu dodávky. Stanovení podílů jednotlivých částí neregulované ceny, stejně jako její celkové hodnoty, je plně v kompetenci příslušného obchodníka s plynem a je plně závislé na jeho obchodní strategii.

Zamezení křížovým dotacím

Právním oddělením držitelů licence na přepravu, distribuci a uskladňování plynu dle směrnice 2009/73/ES, o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES, došlo k vytvoření prostředí, ve kterém jsou zakázány vzájemné subvence mezi přepravními, distribučními, skladovacími a dodavatelskými činnostmi. Na dodržování pravidel zajišťující oddělené vykonávání jednotlivých licencovaných činností dohlíží ERÚ.

Energetický regulační úřad v roce 2013 neshledal žádné skutečnosti, které by indikovaly porušení pravidel odděleného výkonu jednotlivých licencovaných činností.

Regulovaný a neregulovaný přístup k zásobníkům plynu

V ČR je přístup k zásobníkům uskutečňován na principu sjednaného přístupu třetích stran. V oblasti přístupu ke skladovacím kapacitám je v národní legislativě zakotvena pro provozovatele zásobníků plynu povinnost prodeje uvolněné nebo nové skladovací kapacity formou elektronické aukce.

Energetický regulační úřad nezasahuje do obchodní strategie provozovatelů zásobníků plynu, nicméně ve vyhlášce č. 365/2009 Sb., o Pravidlech trhu s plynem, ve znění pozdějších předpisů, definuje minimální náležitosti, které musí podmínky aukce na skladovací období obsahovat. ERÚ však vyhodnocuje míru využití dostupných skladovacích kapacit a na základě tohoto vyhodnocení a procesu veřejné konzultace upravuje podmínky pro přístup k zásobníkům s cílem vyššího využití skladovacích kapacit.

Provozovatelé podzemních zásobníků plynu vyhlásili v roce 2013 celkem 10 aukcí na prodej skladovací kapacity pro další skladovací roky. U společnosti RWE Gas Storage, s.r.o. proběhlo celkem 9 aukcí s celkovou roční kapacitou 40,9 mil. m³. U společnosti

MND Gas Storage, a. s., došlo k vyhlášení jedné aukce, a to na objem ve výši 4,3 mil. m³. Vyvolávací ceny byly na velmi nízké úrovni. Tuto skutečnost lze přičítat vlivu nízkých cen na spotových trzích, což lze hodnotit pozitivně z pohledu obchodníků s plynem i konečných zákazníků.

Společnost Globula, a. s., přejmenovaná na Moravia Gas Storage, a. s., v průběhu roku 2013 v souladu s Pravidly pro přidělování a správu kapacity úspěšně přidělila 90 procent skladovací kapacity budovaného zásobníku plynu Dambořice, budoucímu zákazníkovi, kterým je společnost Gazprom Export. Kapacita byla přidělena na období 15 let počínaje dnem 1. července 2016. Celková kapacita je 448 mil. m³, maximální odběrový výkon 7 mil. m³/den a maximální vtláčecí výkon 4 mil. m³/den.

4.1.4 Přeshraniční problematika

Přístup k přeshraniční infrastruktuře

Přístup k přeshraniční infrastruktuře v roce 2013 vycházel z nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 347/2013, kterým se stanoví hlavní směry pro transevropské energetické sítě (dále též nařízení TEN-E). Toto nařízení definovalo seznam projektů veřejného zájmu (dále též PCI), jejichž smyslem je diverzifikace cest a zdrojů plynu a zároveň zvýšení bezpečnosti dodávek plynu v rámci členských států EU. V oblasti plynárenství se tyto projekty týkají zejména výstavby nových přeshraničních plynovodů, které přispějí ke snížení závislosti zemí na jednom zdroji plynu. Mezi nejvýznamnější patří severojižní propojení, které rozšíří počet zdrojů a tras nejen pro ČR, ale i pro další státy EU.

Do prvního seznamu PCI, který zpracovala EU ve spolupráci s regionálními iniciativami, byly zařazeny i tři české projekty plynovodů, které byly nominovány českým provozovatelem přepravní soustavy společností NET4GAS, s.r.o. Jedná se o projekty plynovodů ONI (Oberkappel), BACI (Bidirectional Austrian-Czech Interconnection) a STORK II.

Projekt ONI propojí jižní větev české přepravní soustavy s rakouským plynovodem WAG a bude zakončen v místě Oberkappel, který je propojovacím bodem německé a rakouské přepravní soustavy. Zvýší diverzifikaci tras dodávek plynu a posílí bezpečnost dodávek prostřednictvím zásobníků 7Fields a Haidach. Projekt ONI také napomůže k integraci plynárenských trhů ve střední Evropě a posílí bezpečnost dodávek ve smyslu diverzifikace zdrojů a tras. Zároveň tento projekt přispěje k odstranění možného fyzického nedostatku přepravních kapacit na rakouském plynovodu WAG a německém plynovodu MEGAL-South.

Plynovod BACI propojí českou a rakouskou plynárenskou soustavu v místě mezi Lanžhotem a Baumgartenem, který je zároveň propojovacím bodem mezi rakouskou a slovenskou přepravní soustavou. Projekt by měl být zároveň pokračováním plánovaného plynovodu Moravia, jehož prostřednictvím bude Rakousku umožněn jednodušší přístup k zásobníkům plynu na území ČR. Uživatelé české plynárenské soustavy získají jednodušší přístup ke dvěma zásobníkům plynu na rakouské straně a ke středoevropské burze CEGH na propojovacím bodě Baumgarten.

Dalším plánovaným projektem je plynovod STORK II, který bude propojovat českou a polskou přepravní soustavu. Tento projekt má za cíl zvýšit přeshraniční kapacitu mezi oběma státy a dále posílit bezpečnost dodávek. Zároveň umožní přepravovat plyn z právě dokončovaného polského terminálu LNG ve Świnoujściu.

Za ČR byl společností SPP Storage, s.r.o., nominován projekt napojení zásobníku Dolní Bojanovice na českou přepravní soustavu. Tento návrh však byl vyhodnocen jako nezpůsobilý, a proto neobdržel status projektu PCI.

Společnost NET4GAS, s.r.o., společně s polským PPS (GAZ-SYSTEM) předložili v říjnu 2013 společnou žádost o investici na plynovod STORK II., a to jak Energetickému regulačnímu úřadu, tak polskému regulátorovi, Urzadu Regulacji Energetyki.

Z důvodu nezájmu zapojených německých provozovatelů přepravních soustav o další rozvoj byl s účinností od 1. října 2013 ukončen projekt platformy GATRAC pro rezervaci koordinované kapacity na hraničních bodech, který původně sdružoval tři PPS: za ČR NET4GAS, s.r.o., za Německo ONTRAS – VNG Gastranspot, GmbH a za Slovensko Eustream a. s.

Spolupráce s ostatními regulačními orgány a agenturou ACER

Energetický regulační úřad nepřijal v roce 2013 žádné správní rozhodnutí s přeshraničním významem, které by byl ve smyslu § 17 odst. 7 písm. o) EZ (a tedy čl. 41 odst. 1 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES, o společných pravidlech pro trh se zemním plynem povinen konzultovat s regulačními orgány dalších členských států nebo ACER.

Energetický regulační úřad zahájil s polským regulačním úřadem konzultace ve věci projektu polsko-českého plynovodu STORK II, který obdržel v průběhu roku 2013 status projektu PCI. V říjnu 2013 ERÚ a polský regulační úřad obdrželi společnou žádost českého i polského PPS o investice pro tento plynovod. Následně zahájili oba regulátoři spolupráci a začali tuto žádost vyhodnocovat s cílem vydat koordinované rozhodnutí o schválení mechanismu přeshraniční alokace kapacit.

Energetický regulační úřad se účastnil jednání zaměřených na řešení problematiky týkající se regionálních projektů, jejichž cílem je vytvořit obchodní region v rámci několika zemí. Pro Českou republiku zůstává relevantní projekt integrace na bázi zemí Visegrádské 4 a projekt CEETR.

Na každodenním základě probíhá přeshraniční spolupráce v neformálních otázkách. Jedná se zejména o spolupráci při sběru a vyhodnocování dat, analyzování stavu vnitřního trhu s plynem a podobně. Pracovníci ERÚ se také pravidelně účastní jednání pracovních skupin ACER v oblasti plynárenství. V rámci těchto pracovních skupin se v uplynulém roce zapojili zejména do přípravy rámcových pokynů a kodexů sítě, podle čl. 6 nařízení (ES) č. 715/2009, o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám, a do vyhodnocování projektů společného zájmu.

Sledování investičního plánu a posouzení jeho souladu s plány rozvoje sítí na úrovni celé EU

Provozovatel přepravní soustavy, společnost NET4GAS, s.r.o., předložil v roce 2013 desetiletý plán rozvoje přepravní soustavy v ČR Energetickému regulačnímu úřadu ke schválení. Po zveřejnění plánu na webových stránkách neobdržel ERÚ v rámci konzultačního procesu od zainteresovaných subjektů žádné připomínky. Desetiletý plán analyzuje vývoj spotřeby a přiměřenosti vstupní a výstupní kapacity do domácí zóny v ČR pro období 2014 až 2023. Při jeho zpracování vycházel PPS ze současné a předvídatelné budoucí nabídky plynu a poptávky. Každý investiční záměr byl posuzován z hlediska bezpečnosti provozu plynárenské soustavy, spolehlivosti dodávek plynu, vlivu na životní prostředí, technologie a ekonomické efektivity. Energetický regulační úřad posoudil soulad předloženého plánu s plánem rozvoje sítí na úrovni celé EU (Ten-Year Network Development Plan, TYNDP). Protože ERÚ

neshledal nesoulad mezi těmito dvěma dokumenty a ani jiný rozpor s EZ, desetiletý plán rozvoje společnosti NET4GAS, s.r.o., ve smyslu příslušných ustanovení EZ, schválil.

Projekty vedoucí k navýšení přeshraniční kapacity jsou ve fázi předpokládaného investičního rozhodnutí. V současné době se jedná zejména o vybudování nového plynovodu STORK II., který bude propojovat českou a polskou přepravní soustavu. Nedílnou součástí plynovodu STORK II. je připravovaný plynovod Moravia, který má přispět k navýšení výstupní kapacity pro oblast severní Moravy a k diverzifikaci zdrojů a tras dodávek zemního plynu v rámci severojižního propojení zemí středovýchodní a jihovýchodní Evropy.

Dále je plánováno propojení české přepravní soustavy s hraničním předávacím bodem Oberkappel na německo-rakouské hranici a propojení české a rakouské přepravní soustavy plynovodem BACI. Na základě dat a souvislostí uvedených v dokumentu lze plně souhlasit se zveřejněným závěrem, že stávající přepravní soustava včetně připravovaných investičních projektů má dostatečnou vstupní kapacitu k pokrytí maximální denní spotřeby ČR v uvažovaném desetiletém horizontu.

4.1.5 Soulad s právními předpisy (compliance)

Energetický regulační úřad vykonává své pravomoci na základě příslušných ustanovení energetického zákona, kde jsou stanovena práva a povinnosti vyplývající z příslušných ustanovení unijních předpisů, tedy směrnice 2009/73/ES, nařízení 715/2009/ES, nařízení 713/2009/ES a nařízení 994/2010. Již novela energetického zákona, ke které došlo zákonem č. 211/2011 Sb., uvedla do souladu vnitrostátní právní předpisy České republiky s unijními předpisy 3. liberalizačního balíčku. Právní předpisy ČR jsou tedy s těmito unijními předpisy plně v souladu, a to díky novelizacím EZ a prováděcích vyhlášek.

Energetický regulační úřad zajišťuje, aby provozovatelé přepravní a distribuční soustavy a případně příslušní vlastníci soustavy, jakož i všechny plynárenské podniky plnili své povinnosti vyplývající z relevantních právních předpisů jak na evropské, tak na národní úrovni. ERÚ sleduje provádění pravidel, která se týkají povinností provozovatele přepravní soustavy, provozovatelů distribučních soustav, obchodníků, zákazníků a ostatních účastníků trhu s plynem.

Své kontrolní pravomoci vykonává na základě příslušných ustanovení energetického zákona tak, aby bylo zajištěno efektivní monitorování dodržování povinností všemi účastníky trhu s plynem vyplývajících z právních předpisů evropského i národního práva, z relevantních právně závazných rozhodnutí ERÚ nebo agentury, a ukládá účinné, přiměřené a odrazující sankce plynárenským podnikům a ostatním účastníkům trhu, kteří poruší své povinnosti.

Veškeré změny nebo plány změn právních předpisů, které ERÚ provedl v průběhu roku 2013, byly konzultovány se všemi dotčenými subjekty. Ze strany ERÚ je vždy při tvorbě nebo úpravě legislativy kladen důraz na maximální transparentnost, nediskriminační přístup a eliminaci negativních dopadů pro trh s plynem v ČR.

Energetický regulační úřad v roce 2013 zahájil přípravu na nové regulační období v plynárenství počínající rokem 2015. Byla zahájena příprava a s ní související konzultace a projednávání návrhů s regulovanými subjekty nové metodiky regulace IV. regulačního období pro odvětví plynárenství a v souvislosti s tím byly rovněž zahájeny přípravy k vydání nové vyhlášky o regulaci cen a způsobu regulace cen v plynárenství. Vydání této vyhlášky je plánováno na rok 2014.

Na tvorbě nových právních předpisů spojených s odvětvím plynárenství se v průběhu roku 2013 podílelo i MPO, které v souladu s EZ vydalo dvě vyhlášky ovlivňující trh s plynem, a to: vyhlášku č. 289/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 108/2011 Sb., o měření

plynu a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném uskladňování, neoprávněné přepravě nebo neoprávněné distribuci plynu, a vyhlášku č. 325/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 19/2010 Sb., o způsobu tvorby bilancí a rozsahu předávaných údajů v plynárenství operátorovi trhu.

4.2 Prosazování hospodářské soutěže

4.2.1 Velkoobchodní trhy

4.2.1.1 Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

V roce 2013 dováželo plyn do ČR celkem 25 subjektů. Část importovaného plynu byla dále vyvezena do dalších zemí. Největší podíl na importu plynu měla společnost RWE Supply & Trading CZ, a. s., dále WINGAS GmbH a Vattenfall Energy Trading GmbH.

Část dodávek plynu byla v roce 2013 realizována na základě dlouhodobých kontraktů uzavřených s ruskými nebo norskými producenty. Dlouhodobé kontrakty obsahují vzorce, s jejichž pomocí se vypočítává obvykle měsíční cena dodávky. V roce 2013 došlo k úpravám cenových vzorců, na základě kterých je dodáván plyn společností Gazprom Export některým obchodníkům v ČR. Upouští se od indexace cen plynu podle cen ropných produktů a uhlí, protože v dostatečné míře nereflexuje situaci na trhu s plynem. Nově je v těchto vzorcích více zohledněn pohyb cen na energetických burzách. K podobné úpravě došlo také u dlouhodobých kontraktů.

Plyn je také nakupován na tzv. spotových trzích energetických burz pro aktuální nebo následující den. Dále je možné plyn nakoupit pomocí tzv. futures produktů, kde je nabízena dodávka dohodnutého stálého množství plynu obvykle po dobu měsíce, čtvrtletí, sezóny nebo celého roku. Pro ČR je nejčastěji využívána platforma NCG německé energetické burzy EEX v Lipsku.

Vzhledem k tomu, že plyn pořizovaný na základě dlouhodobých kontraktů nebo na energetických burzách je nakupován v EUR/MWh nebo USD/MWh, je výsledná cena pro české spotřebitele ovlivněna také směnnými kurzy CZK/EUR a CZK/USD.

Marginální množství plynu pochází z těžby v ČR, kdy pořizovací náklady mohou být výrazně nižší než u ostatních způsobů nákupu plynu. Objem takto získaného plynu však není příliš významný a představuje necelá 2 procenta celkové roční spotřeby v ČR. Domácí produkce tedy zásadním způsobem neovlivňuje ceny na českém velkoobchodním ani maloobchodním trhu s plynem. Energetický regulační úřad v tomto ohledu v roce 2013 kontrolní činnost nevykazoval.

Energetický regulační úřad ve spolupráci s MPO připravil návrh zákona o integritě a transparentnosti velkoobchodního trhu s energií (nařízení REMIT), jehož hlavním cílem je adaptace právního řádu České republiky na přímo aplikovatelnou komunitární právní úpravu nařízení REMIT – úprava výkonu státní správy v oblasti velkoobchodního trhu s energií.

4.2.2 Maloobchodní trhy

4.2.2.1 Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

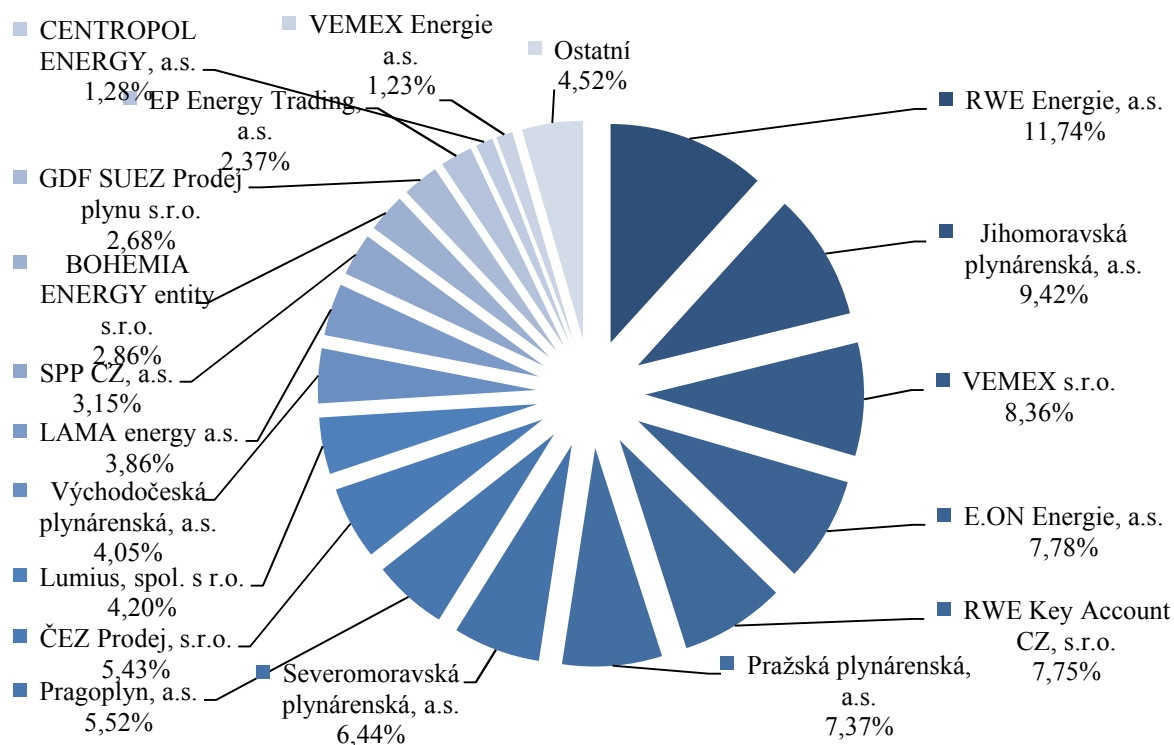
V průběhu roku 2013 působilo na trhu s plynem podle evidence ERÚ 62 aktivních obchodníků, kteří dodávali plyn zákazníkům. Protože je možné konstatovat, že maloobchodní trh s plynem je již nasycen, nedošlo oproti roku 2012 k tak výraznému nárůstu počtu obchodníků jako v předchozích letech. Noví obchodníci nejsou schopni získat zákazníky tak snadno, jako tomu bylo na začátku liberalizace trhu s plynem. Zákazníci, kteří nebyli spokojeni s cenovou politikou nebo nabízenými službami svého obchodníka, již ve většině případů změnu dodavatele provedli. Také se stále rozšiřuje skupina zákazníků, kteří uzavírají smlouvy na dodávku plynu na dobu určitou, čímž jsou při změně dodavatele více omezeni smluvními podmínkami. Energetická legislativa i těmto zákazníkům změnu dodavatele umožňuje. Podmínkou změny dodavatele je však ukončení smluvního vztahu se stávajícím dodavatelem v souladu s obchodními podmínkami, které jsou součástí uzavřené smlouvy. V případě předčasného ukončení smluvního vztahu, který byl uzavřen na dobu určitou, tak může dojít k uplatnění finanční sankce podle platných obchodních podmínek.

Významný podíl změn dodavatele byl v minulosti realizován na základě smluv uzavřených formou podomního prodeje prostřednictvím obchodních zástupců. V těchto případech však často nebyly zákazníkům poskytovány kompletní a korektní informace o nabízeném produktu a v řadě případů se jednalo o nekalé obchodní praktiky, a docházelo tak k poškozování práv zákazníků. Některá města a obce proto na územích své působnosti zakázaly podomní prodej a tedy i nabízení služeb dodávky plynu prostřednictvím obchodních zástupců.

Jako nový způsob nabídky ceny za dodávku plynu se v roce 2013 začaly využívat elektronické aukce pořádané městy a obcemi. K těmto aukcím jsou zváni a mohou se jich účastnit také občané. Elektronické aukce mohou přinést úsporu nákladů na služby dodávky plynu, ale zájemce o účast by měl zvážit i možná rizika, která mohou vést k uzavření nevýhodných smluvních podmínek a ve svém důsledku až k odpojení od dodávek plynu. Další charakteristikou tohoto způsobu nákupu služby dodávky plynu je skutečnost, že zákazník předem nezná vítěze e-aukce, ani jeho navrhované smluvní podmínky. Kvalita dodavatele je ve většině případů posuzována pouze na základě nejnižší cenové nabídky a na další kritéria se při výběru dodavatele nepohlíží. Energetický regulační úřad zjistil, že v řadě případů jsou podmínky elektronických aukcí netransparentní, a zákazníci tak nedosáhnou požadované úspory. Na trhu se navíc začaly objevovat firmy, které dosud neměly s dodávkami plynu žádné zkušenosti a je u nich značné riziko, že nebudou schopny dostát svým smluvním závazkům.

Největší podíl na trhu z hlediska dodaného množství plynu zákazníkům měli v roce 2013 obchodníci skupiny RWE. Zákazníkům dodali 39,40 procenta plynu spotřebovaného v ČR. Druhým největším dodavatelem z pohledu množství plynu byla společnost VEMEX, s.r.o. s 8,36 procentním podílem. Následovaly společnosti E.ON Energie, a. s., s 7,78 procentním podílem a Pražská plynárenská, a. s., s 7,37 procentním podílem. Detailnější přehled obchodníků a jejich podílů na dodávkách plynu je uveden v následujícím grafu 9.

Graf 9: Podíl obchodníků na dodávkách plynu v roce 2013

Zdroj: ERÚ

Energetický regulační úřad evidoval v roce 2013 celkem 2 858 874 zákazníků odbírajících plyn. Proti roku 2012 se tedy snížil počet zákazníků o 9 209, což představuje úbytek o 0,3 procenta.

Největší počet odběratelů 2 649 092 byl v roce 2013 z kategorie domácnost, následována kategorií maloobdětel (tj. podnikající fyzická nebo právnická osoba s ročním odběrem do 630 MWh), kterých bylo 201 188. V kategorii střední odběratel (tj. podnikající fyzická nebo právnická osoba s ročním odběrem mezi 630 a 4 200 MWh), bylo zařazeno 6 958 zákazníků a v kategorii velkoobdětel (tj. zákazník s ročním odběrem nad 4200 MWh) bylo 1 636.

V roce 2013 změnilo dodavatele plynu 297 281 zákazníků, tj. o 50 tisíc méně než v roce 2012. Nejvíce změn, a to 264 680, se uskutečnilo u kategorie domácnost, což představuje 89,03 procenta všech změn.

U kategorie maloobdětel se uskutečnilo 29 091 změn dodavatele, tj. 14,46 procenta z jejich celkového počtu; v kategorii střední odběratel bylo 3 061 změn dodavatele, tj. 43,99 procenta z jejich celkového počtu; v kategorii velkoobdětel změnilo dodavatele 449 zákazníků, tedy 27,44 procenta těchto odběratelů.

U kategorie maloobdětel, střední odběratel a velkoobdětel se nejvíce změn dodavatele uskutečnilo v lednu, protože tito zákazníci často uzavírají smlouvy na dodávku plynu s délkou trvání na jeden kalendářní rok a právě od 1. ledna mění obchodníka na následujících 12 měsících.

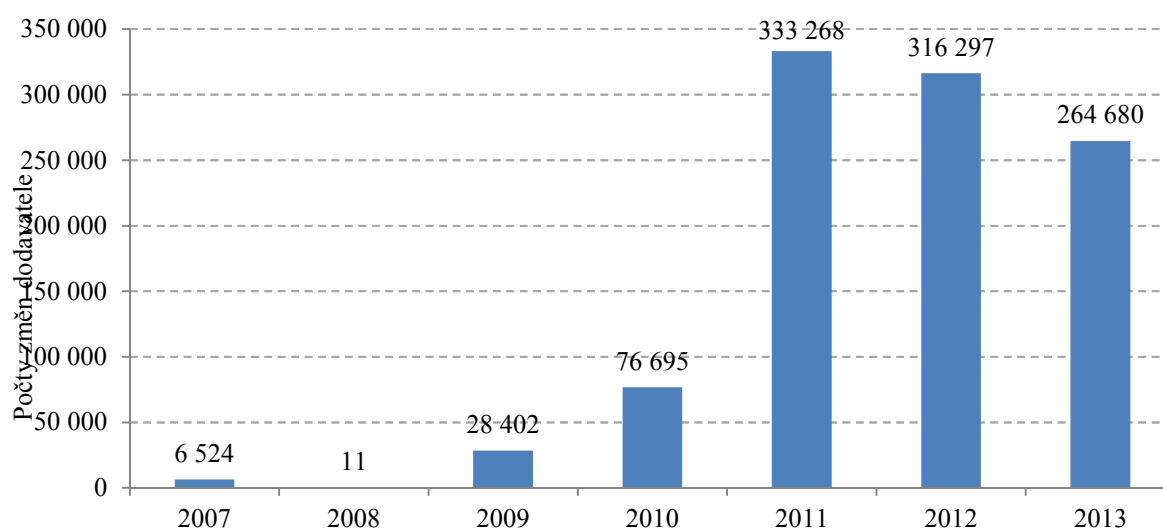
Vývoj počtu změn dodavatele mezi roky 2012 a 2013 u kategorie domácnost je uveden v tabulce 2.

Tabulka 2: Změny dodavatele plynu

Typ odběru	2012	2013	2013	2013
	Počet změn dodavatele	Počet změn dodavatele	Celkový počet odběrných míst	Switching [%]
Velkoodběratel	979	449	1 636	27,4
Střední odběratel	2 951	3 061	6 958	44,0
Maloodběratel	27 829	29 091	201 188	14,5
Domácnost	316 297	264 680	2 649 092	10,0
Celkem	348 056	297 281	2 858 874	10,4

Zdroj: ERÚ

Pozn.: Switching - poměr mezi počtem změn dodavatelů plynu za rok a celkovým počtem odběrných míst v uvedeném roce

Graf 10: Roční změny dodavatele plynu u kategorie domácnost

Zdroj: ERÚ

Tabulka 3: Ceny dodávky plynu zákazníka dle kategorií Eurostatu k prvnímu dni jednotlivých čtvrtletí roku 2013 v České republice

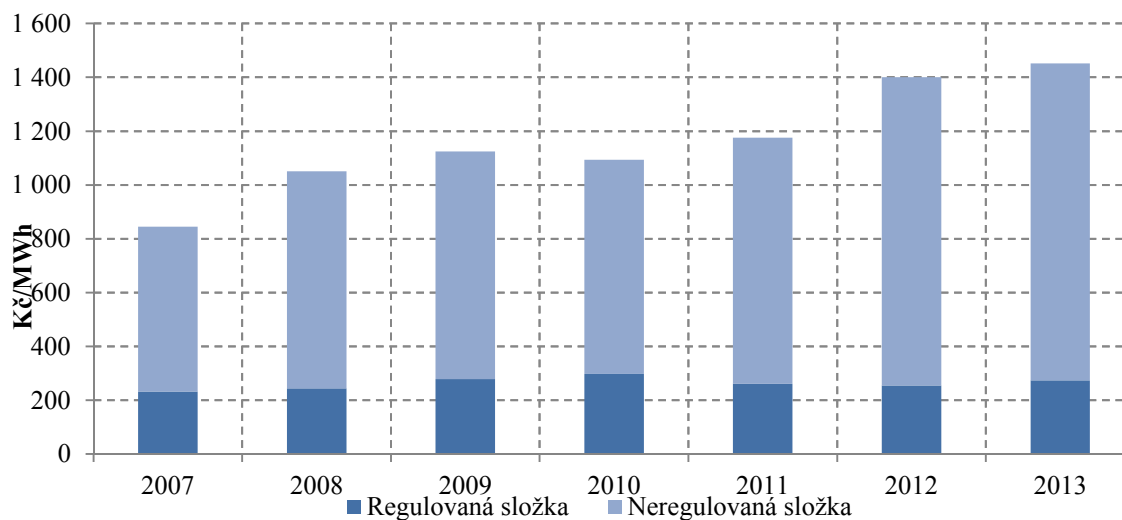
Rok 2013	Standardní spotřebitel dle Eurostatu					
	D3		I1		I4	
	Domácnost s roční spotřebou nad 56 MWh		Průmyslový spotřebitel s roční spotřebou pod 278 MWh		Průmyslový spotřebitel s roční spotřebou 27 778 – 277 778 MWh	
	Kč/MWh bez DPH	Kč/MWh s DPH	Kč/MWh bez DPH	Kč/MWh s DPH	Kč/MWh bez DPH	Kč/MWh s DPH
I. čtvrtletí	1 310,91	1 586,20	1 128,37	1 365,33	761,76	921,73
II. čtvrtletí	1 256,72	1 520,63	1 150,65	1 392,29	768,41	929,78
III. čtvrtletí	1 220,04	1 476,25	1 164,28	1 408,78	765,23	925,93
IV. čtvrtletí	1 220,04	1 476,25	1 119,47	1 354,56	777,06	940,24

Zdroj: ČSÚ

Pozn.: Ceny neobsahují daň z plynu

Regulovaná složka ceny služeb dodávky plynu doznala v roce 2013 mírného nárůstu. Toto navýšení představuje přibližně procentní nárůst konečných cen pro zákazníky kategorie domácnost. Regulovaná složka se na výsledných cenách podílí necelými 20 procenty. Konečná cena pro zákazníky je tedy závislá převážně na neregulované části, která je tvořena především cenou vlastní komodity.

Graf 11: Vývoj průměrné regulované a neregulované složky ceny služeb dodávky plynu pro domácnosti bez daňových položek

Zdroj: ERÚ

Regulované části ceny

Společnosti, které přepravují a distribuují plyn mají přirozený monopol, a proto má Energetický regulační úřad pravomoc regulovat ceny za přepravu a distribuci plynu, dále ceny za činnosti operátora trhu a také ceny dodávky plynu dodavatele poslední instance. Činí tak formou věcného usměrňování cen.

Výše uvedené regulované ceny jsou stanovené v cenových rozhodnutích, která ERÚ vydává každoročně, a to v současné praxi nejpozději do 30. listopadu. Ceny v něm uvedené jsou účinné od 1. ledna následujícího kalendářního roku.

Regulace cen je uplatňována především proto, aby nedocházelo k nepřiměřenému vývoji cen v prostředí, ve kterém není možná konkurence.

Přeprava plynu

Povolené výnosy provozovatele přepravní soustavy pro rok 2013 oproti roku 2012 poklesly o 11,4 procenta. Na tento pokles měla významný vliv záporná hodnota korekčního faktoru pro činnost přepravy plynu, který představuje rozdíl mezi plánovanými a skutečnými tržbami za přepravu za rok 2011. Záporná hodnota korekčního faktoru znamená, že provozovatel vybral prostředky nad rámec plánu a právě prostřednictvím korekčního faktoru je vrátí trhu. Dalším faktorem ovlivňujícím pokles povolených výnosů byl meziroční pokles nákladů, souvisejících s pořízením služeb na zajištění stability soustavy.

Cena za přepravu zákazníkům v ČR pro rok 2013 proto klesla o 16,8 procenta.

Regulované ceny za rezervaci standardní pevné přepravní kapacity, tj. na vstupních a výstupních hraničních bodech a na vstupních a výstupních bodech virtuálního zásobníku plynu, zůstaly zachovány na cenové úrovni roku 2012.

Distribuce plynu

Regulované ceny za distribuci plynu jsou stanoveny jako pevné. Způsob regulace a postup pro stanovení cen je stanoven vyhláškou, kterou vydává ERÚ na základě zmocnění energetickým zákonem. Tato vyhláška je platná pro všechny regulované subjekty v plynárenství.

Parametry vstupující do výpočtu cen za distribuci vychází z konfigurace jednotlivých distribučních soustav, požadované efektivity činnosti provozovatelů regionálních distribučních soustav, vývoje ekonomiky ČR a dat vykazovaných provozovateli distribučních soustav na základě sekundární legislativy.

Cena za distribuci plynu zahrnující přepravu plynu do domácího bodu pro rok 2013 narostla v průměru o 4,32 procenta oproti roku 2012.

Průměrné ceny za distribuci včetně přepravy na rok 2013 pro vybrané kategorie zákazníků dle roční spotřeby plynu od nejnižší po nejdražší regionální distribuční soustavu jsou uvedeny v tabulce č. 4. Uvedené průměrné ceny obsahují, jak složku variabilní a fixní, tak i složku přepravy plynu do domácího bodu.

Tabulka 4: Průměrné ceny za distribuci včetně přepravy v roce 2013

Roční spotřeba	Cena za distribuci včetně přepravy	
	min. Kč/MWh	max. Kč/MWh
55 - 63 MWh	184,87	274,08
nad 63 MWh	194,73	280,74

Zdroj: ERÚ

Ceny za činnosti operátora trhu

Držitelem licence na činnosti operátora trhu je společnost OTE, a. s., která v oblasti plynárenství působí od roku 2010.

Mezi regulované činnosti OTE, a. s., patří činnosti spojené se zúčtováním, poskytováním skutečných hodnot účastníkům trhu a organizací krátkodobého trhu s plynem.

S činnostmi zúčtování operátora trhu jsou spjaty tři ceny. První cenou je cena za registraci subjektu zúčtování, která je jednorázově hrazena subjektem zúčtování. Druhou cenou je pevná cena za činnost zúčtování, kterou hradí registrovaný subjekt zúčtování. Třetí cenou v této kategorii je pevná cena za zúčtování, jejíž výše se odvíjí od množství spotřebovaného plynu.

Pevná cena za zúčtování platná od 1. ledna 2013 byla stanovena ve výši 2,16 Kč/MWh, došlo tedy k mírnému nárůstu, přičemž do této ceny je již zahrnut zvláštní poplatek na činnost ERÚ dle EZ, ve výši 1 Kč/MWh za spotřebovaný plyn.

Ostatní ceny za činnosti operátora trhu, které podléhají regulaci, zůstaly pro rok 2013 ve stejné výši jako v roce 2012.

4.2.3 Doporučení k cenám dodávek, provádění šetření a uplatňování opatření k prosazování efektivní hospodářské soutěže

V souladu s čl. 41 odst. 1 písm. p) směrnice 2009/73/ES ERÚ na základě ustanovení § 17 odst. 7 písm. l) EZ zveřejňuje doporučení ohledně tvorby cen plynu pro domácnosti.

Energetický zákon a z něj vycházející prováděcí právní předpisy zaručují všem zákazníkům právo změny dodavatele plynu. Tato změna je bezplatná a samotný proces změny dodavatele trvá 10 pracovních dní. Při dodržení obchodních podmínek se stávajícím

dodavatelem má tedy každý zákazník možnost zvolit si takového dodavatele, jehož cenová nabídka a další podmínky služby dodávky plynu mu budou nejlépe vyhovovat.

V segmentu trhu, kde není z technických nebo organizačních důvodů možná konkurence, reguluje a stanovuje ceny pro zákazníky ERÚ. Zákazníci mají proto zaručeno, že do cen, které nemohou ovlivnit, budou zohledněny pouze účelně vynaložené náklady související s poskytováním dané služby.

Pro případ úpadku některého z obchodníků zabezpečují zákonem stanovené společnosti služby dodavatele poslední instance. Tím jsou zajištěny dodávky plynu až na dobu 6 měsíců zákazníkům se spotřebou za posledních 12 měsíců nejvýše 60 tis. m³, jejichž obchodník pozbyl možnost dodávat plyn.

V odvětví plynárenství směřovala kontrolní šetření ERÚ zejména ke kontrolám činnosti obchodníků s plynem při sjednávání změn dodavatelů plynu. Dále bylo dozorováno dodržování práv a povinností obchodníků s plynem, podmínky dodržování standardů kvality dodávky a služeb v plynárenství společně se zjišťováním technického stavu zařízení, prostřednictvím něhož byl dodáván plyn konečným zákazníkům.

Specifickým okruhem prováděné kontrolní činnosti v plynárenství byly kontroly povinností vlastníků nemovitostí, do nichž je zákazníkům dodáván plyn. Kontroly se zaměřovaly na udržování společného odběrného zařízení sloužícího pro dodávku plynu ve stavu, aby odpovídal právním předpisům, technickým normám a technickým pravidlům umožňujícím bezpečnou a spolehlivou dodávku plynu tak, aby se nestalo příčinou ohrožení života, zdraví či majetku osob.

Zároveň byly na základě vnějších podnětů obsažených ve spotřebitelských podáních prováděny kontroly zaměřené ke splnění povinností držitelů licencí poskytnout při nabídce a prodeji plynu spotřebiteli úplné informace tak, aby měl možnost seznámit se s konečnou nabídkovou cenou (zahrnující všechny daně, cla a poplatky) před sjednáním smlouvy o sdružených službách dodávky zemního plynu a ke splnění povinnosti související s včasným uveřejňováním změn cen za dodávky plynu.

5. Ochrana spotřebitele a řešení sporů v elektroenergetice a plynárenství

5.1 Ochrana spotřebitele

Česká republika již v předchozím období podpořila postavení spotřebitele, když rozšířila jeho práva s cílem zabezpečit vysokou úroveň jeho ochrany, zejména s ohledem na transparentnost smluvních podmínek, obecných informací, usnadnění procesu přechodu k jinému dodavateli, a to především právní úpravou ustanovení § 11a EZ, kterým jsou do vnitrostátního právního řádu transponována ustanovení čl. 3 odst. 7 směrnice 2009/72/ES a čl. 3 odst. 3 směrnice 2009/73/ES ve spojení s Přílohou I.

Ustanovení § 11a EZ, s ohledem na výše uvedené, ve smyslu ochrany spotřebitele zakládá spotřebiteli určitá práva a ukládá obchodníkům jim odpovídající povinnosti. Obchodník je v souladu s tímto ustanovením povinen uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup uplatňované podmínky dodávek plynu a elektřiny a ceny za dodávku plynu a elektřiny nejpozději 30 dnů přede dnem účinnosti těchto změn. Ustanovení § 11a energetického zákona dále ukládá obchodníkovi povinnost spotřebiteli umožnit neznevýhodňující výběr způsobu platby za dodaný plyn či elektřinu. Při účtování zálohových plateb na dodávku plynu či elektřiny je obchodník povinen stanovit zálohové platby v rozsahu spotřeby za předchozí srovnatelné zúčtovací období, nejvýše však v rozsahu důvodně předpokládané spotřeby plynu či elektřiny na následující zúčtovací období.

Co se týče práv spotřebitele, pak zmíněné ustanovení spotřebiteli zakládá právo odstoupit od smlouvy bez smluvní pokuty v případě nesouhlasu se změnou smluvních podmínek nebo se zvýšením neregulované části ceny za dodávku plynu či elektřiny. Upravuje dále lhůty pro uplatnění tohoto práva na odstoupení a účinnost odstoupení. Energetický zákon v platném a účinném znění nedefinuje pojem zranitelného zákazníka. Pokud se jedná o spotřebitele, které lze považovat za tzv. sociálně slabé, jsou některá opatření k jejich ochraně či podpoře jejich práv upravena na úrovni obecně závazných právních předpisů v oblasti práva sociálního zabezpečení.

Dalším aspektem směřujícím ke zvýšení ochrany je možnost přístupu spotřebitelů k objektivním a transparentním údajům o jejich spotřebě energií, souvisejícím cenám a nákladům na služby.

K zabezpečení oprávněných zájmů spotřebitelů v souvislosti s jejich právem být řádně informován o své spotřebě energie je ERÚ zmocněn podle § 98a odst. 2 písm. j) energetického zákona stanovit prováděcím právním předpisem náležitosti vyúčtování dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie a souvisejících služeb. Energetický regulační úřad na základě tohoto zmocnění vydal již v předchozím období vyhlášku č. 210/2011 Sb., ve které je upraven rozsah, náležitosti a termíny vyúčtování dodávek energií a souvisejících služeb.

V souvislosti s rozšířením zákonné úpravy v otázkách ochrany spotřebitele vytvořil ERÚ již v předchozím období Oddělení ochrany spotřebitele, jehož úkolem je přijímat a řešit podání, dotazy, podněty, žádosti a stížnosti spotřebitelů.

V roce 2013 byly zahájeny intenzivní přípravy na zavedení institutu nezávislého energetického ombudsmana pro řešení spotřebitelských sporů v následujícím období.

Dále na základě ustanovení § 17 odst. 7 písm. l) a q) energetického zákona ERÚ zveřejňuje doporučení ohledně tvorby cen plynu pro domácnosti a spolupracuje s občanskými sdruženími a jinými právníckými osobami založenými za účelem ochrany práv spotřebitelů energií.

5.2 Řešení sporů

Energetický regulační úřad v rámci své působnosti zejména chrání oprávněné zájmy zákazníků a spotřebitelů v energetických odvětvích.

Založení pravomoci ERÚ k rozhodování takových sporů vyplývá z ustanovení čl. 3 odst. 7 směrnice 2009/72/ES (dtto čl. 3 odst. 3 směrnice 2009/73/ES), podle kterého jsou členské státy povinny zabezpečit vysokou úroveň ochrany spotřebitele také s ohledem na zabezpečení mechanismu řešení sporů.

Novelou EZ, provedenou zákonem č. 211/2011 Sb., byla v této souvislosti již v předchozím období transponována příslušná ustanovení směrnice 2009/72/ES a směrnice 2009/73/ES ve spojení s Přílohou I. do jednotlivých ustanovení energetického zákona.

Podle ustanovení § 17 odst. 7 písm. e) EZ rozhoduje ERÚ spory mezi zákazníkem a držitelem licence (tzv. zákaznické spory), tj. spory o splnění povinností ze smluv, jejichž předmětem je dodávka nebo distribuce plynu, spory o určení, zda právní vztah mezi zákazníkem a držitelem licence, jehož předmětem je dodávka nebo distribuce elektřiny nebo plynu, vznikl, trvá nebo zanikl, a dále spory o poskytnutí náhrady za nedodržení stanovených standardů kvality dodávek a služeb v plynárenství.

Podle těchto ustanovení je nezbytnou podmínkou pro zahájení řízení před ERÚ (v rámci jeho věcné příslušnosti) ve věci tzv. spotřebitelského sporu návrh zákazníka, kdy takový návrh je také jediným možným prostředkem, jak řízení zahájit (tzv. dispoziční procesní zásada). Ve prospěch zákazníka tak zůstává v jeho moci rozhodnutí, zda podstoupí v dané věci soudní řízení a podá ve věci žalobu, nebo zda se v dané věci obrátí s návrhem na rozhodnutí sporu na ERÚ.

Energetický regulační úřad je dále podle ustanovení § 17 odst. 7 písm. f) EZ příslušný rovněž k výkonu kontroly v energetických odvětvích a k výkonu dozoru nad dodržováním povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele v oblasti podnikání v energetických odvětvích (uplatňování nekalých obchodních praktik, zákaz diskriminace spotřebitele a plnění povinností v souvislosti s informováním spotřebitele o ceně za poskytované služby).